

خوددار خیر پختونخوا

تعمیر 2022-23
لوکاں دی آگاہی کیتے - پہلا حصہ

محکمہ خزانہ
حکومت خیر پختونخوا

خیبر پختونخوا

Khyber Pakhtunkhwa

“

اساں ہک آزاد قوم ہیں، ساکوں
کیں دی معافی دی لوڑ کونی

”

تعمیر:

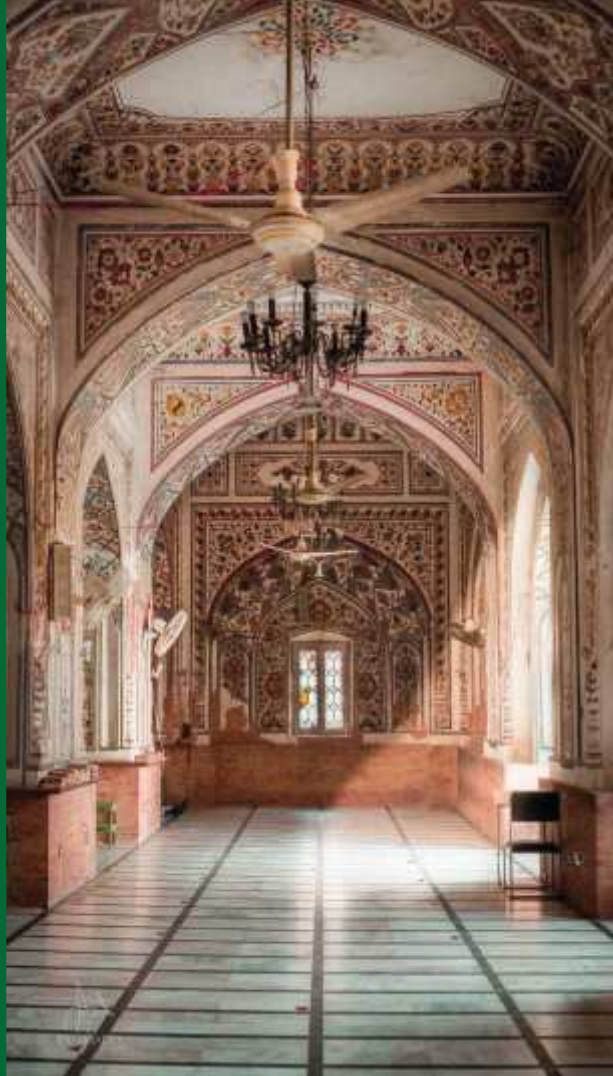
اے دستاویز موجودہ مالی سال کیلئے خیر معیونہ دی آمدن سے اخراجات دے
تعمیر بات پیش کریندی اے تاکہ لوکل گول حکومت دی ترجیحات دا
چنگے طریقے نال پتہ لگے۔ مالی سال 2022-23 دے تعمیر بات دے
احداد و شمار مال اچ کیتیاں گتیاں بندھگوتیاں تے مشعل اے، لیں وسط
نوں معلومات تے ڈوجھے حوال دی وچ نال اے تبدیل ہو سکدین۔

کچھ ایں کتابچے دے بارے اچ:

پاکستان تحریک انصاف دی حکومت خیر معیونہ خواہ کوں 2018
دے ایکن دے بعد اپنا عنوان بٹ پیش کریندے ہوئے ہوں
خوشی تمیندی ہئی ہے۔

اے کتابچہ صوبائی بٹ کوں سوکھی بل اچ پیش کریندے اے تاکہ
معیونہ دے لوکل گول سمجھن اچ سکھ تھوے کہ کیوں اے بٹ
انں دی زندگیاں تے اثر گتیندا اے۔ لیں کتابچے دی
اشاعت حکومت دے لیں حرم کوں ظاہر کریندی اے کہ حکومت
عوام دے پیسے دے صحیح استعمال، شفافیت تے جواب دی کوں
وی فروغ ڈیندی ہئی اے۔

Mahabat Khan Mosque, Peshawar
Picture Credits: Anam Saeed

وزیر اعلیٰ خیبر پختونخوا

محمود خان
وزیر اعلیٰ خیبر پختونخوا

خیبر پختونخواہ دا ۲۳، ۲۲، ۲۱ء دا بجٹ تجدید تے ودھن دا بجٹ ہے۔ پچھلے سال اچ اسان عالمی وبا دی صورت اچ حک ایہو ہے مسئلے دا دلیری نال سامنا کیتے چیدی مثال نی ملدی، تے عین ہوں سارے ملکاں کول خراب کیتے۔ وزیر اعظم دی قیادت اچ جان تے مال ڈوہاں اچ برابری رکھن آلے مقصد دے ذریعے اسان لین ویا تے قابو پاتا ہے چیدی وچ کول ساکوں اے موقع ملا ہے کہ اسان ایہو چہاں بجٹ پیش کریندے پے ہیں چہڑا معاشی ترقی وی گھن آسی تے لوکاں کول زیادہ فیدہ ڈیسی۔

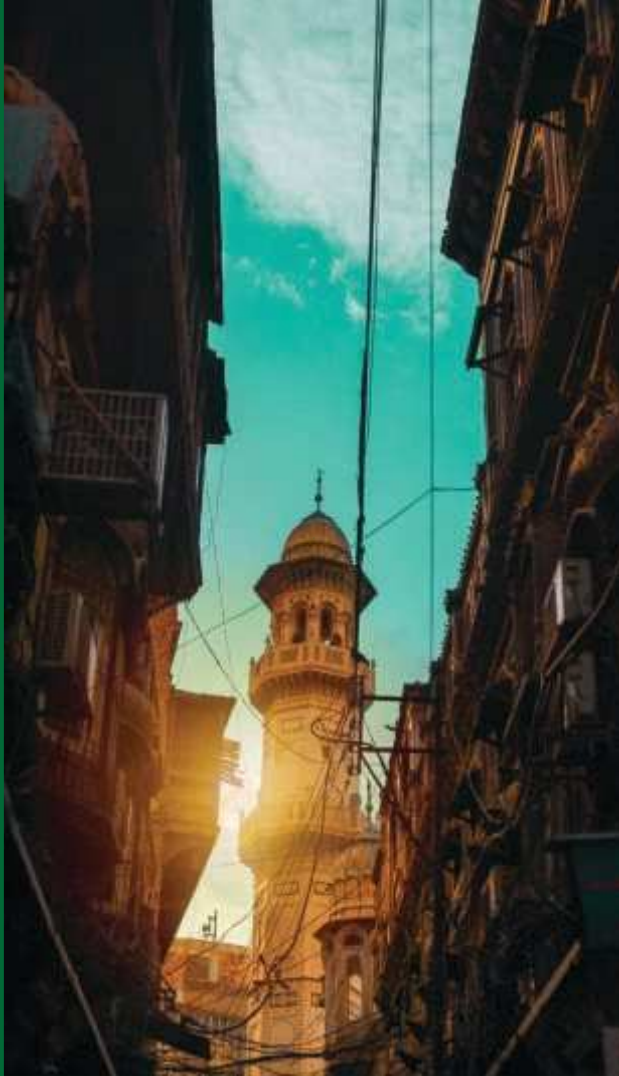
خیبر پختونخواہ دی حکومت آپے شہریاں دی ودھیک خدمت تے صوبے دی ترقی واسطے زیادہ کول زیادہ خرچ کرن کیتے پر عزم ہے۔ اے ساڈے ترقیاتی منصوباں واسطے پچھلے سال دے مقابلے اچ ریکارڈ رقم کول ظاہر ہے۔ این بجٹ اچ اسان عوام دی خدمت آلے شعباں کول زیادہ توجہ ڈتی ہے چہڑوں صحت تے تعلیم تاکہ سولناں بہتر بناون اچ کامیاب تھیوں۔

اسان اے یقین بڑھوں کہ ساڈا بجٹ یکاں کیتے ہووے تے کوئی وی رہ نہ وےجے۔ اسان سارے علاقاں تے ضلعیاں واسطے منصوبے بڑا کے سارے صوبے کول برابر سمجھا ہے۔ اسان غربیاں دی امداد، ڈالیاں کول با اختیار بناون تے بزرگاں تے اقلیتاں دے تحفظ واسطے منصوبے بڑا لے ہن۔

حکومت سرکاری امور چلاون دے طریقہ کار کول تبدیل کرن تے اوندے واسطے اصلاحات اچ پر عزم ہے۔ اسان پنشن، سرکاری ملازماں دی سزا جزا، ای۔گورنمنٹ تے سرکاری خزانے دے انتظام کول پنگا بناون کیتے منصوبے بنا لے ہن۔

خیبر پختونخواہ دا ۲۳، ۲۲، ۲۱ء دا بجٹ صوبے دی معیشت کول مضبوط بناون تے یکے صوبے دے لوکاں دی مدد کرن دے عزم کول ظاہر کیندا ہے۔ اسان لین مقصد کول حقیقت اچ تبدیل کرن کیتے تے تیز رفتار اصلاحات واسطے سخت محنت کریوں۔

Walled City, Peshawar
Picture Credits: Anam Saeed

وزیر خزانہ حکومت خیبر پختونخوا

تیور سلیم خان جگڑا
وزیر خزانہ حکومت خیبر پختونخوا

ایں سال دے بجٹ دامو موضوع "خوددار" پختونخوا ہے۔ "خوددار" لفظ عزت نفس، وقارتے شان نال زندگی گزارن کولن ظاہر کریندا ہے، اے او اقدار بن جیہڑے ساڈے صوبے دا خاصہ بن۔ ایندے کول زیادہ "خوددار" لفظ دا ترجمہ انگریزی اچ کرنا ناممکن ہے۔ اے ساڈی خوددار فطرت ہی ہے جیہڑی خیبر پختونخوا دی حکومت کول پاکستان دی کیں وی جٹی حکومت کول زیادہ جدت پسند، شفاف تے اصلاحات کرن آئی حکومت بڑیندی ہے۔

اے بجٹ این موضوع دے عین مطابق ہے۔ اسان انصاف فوڈ کارڈ دا باضابطہ آغاز کریندے پے ہیں جیندے ذریعے ۱۰ لاکھ مستحق ترین خانداناں کول براہ راست رعایت ڈتی ویسی۔ اسان انصاف کارڈ کول وسعت ڈیوں تے صحت تے تعلیم دے شعباں اچ ریکارڈ فنڈنگ دے ذریعے مزید بہتری عین آسوں۔ اسان سارے صوبے دی نویں مقامی حکومتی واسطے سب کول زیادہ رقم مختص کیتی ہے۔ اسان انہاں شعباں اچ سرمایہ کاری جاری رکھیسوں جنہاں نال ساڈی معیشت چنگی تھیوے مثلاً توانائی، آئی ٹی، صنعت، معدنیات، لکھڑیاں تے سیر و تفریح۔ اسان ہبون دلیرانہ اصلاحات کریندے پے ہیں جیویں کہ نویں ملازمین واسطے پنشن دا شرائط داری نظام۔ ایندے علاوہ اسان سال ۲۰۲۳ دا وڈا ہدف عبور کرن دے بعد اسان صوبائی محصولات کیئے ۱۸۵ ارب دامزید وڈا ہدف رکھاسے

مختصر اے کہ ساکول ایسی وفاقی اکائی بن تے فخر ہے کہ جتھاں PTI چیئرمین عمران خان دے آپنے لوگاں دے مفاد کیئے آپے فیصلے کرن آلے خوددار پاکستان دا تصور نہ صرف زندہ ہے بلکہ اس سال دا بجٹ ایسا جگڑا معنی اچ عکاس وی ہے۔ حتی کہ ساڈے بجٹ دی دستاویزات وی الگ بن۔ ساڈے بجٹ دا وائٹ پیپر بھی کیں وی صوبائی حکومت یاد فانی کول زیادہ واضح تے تفصیلی ہے۔

ایں سال دا سٹیژن بجٹ ڈو حصاں اچ شائع تھیندا ایسا ہے، ڈو حصاں حصہ PTI دی حکومت دی ۳ سالہ کارکردگی دا خلاصہ کریندا ہے تے بجٹ دے اہم نکلاں دی عام آدمی واسطے سادہ ترین طریقے نال وضاحت کریندا ہے۔ اسان واحد صوبہ ہیں جتھاں پچھلے سال دی آمدن تے اخراجات دی رپورٹ جاری تھیندی ہے جیندے اچ اصل اخراجات دی تفصیل ہوندی ہے تے صرف ساڈے صوبے اچ ہی قرضان دے بارے رپورٹ شائع تھیندی ہے۔ مالی انتظام کول بہتر بناون کیئے اسان ہبون محنت کیتی ہے تے ہن ایکون قانونی تحفظ ڈیون کیئے پبلک فنانشل مینجمنٹ دا قانون فنانس بل ۲۰۲۳ دا حصہ ہے

مختصر آخیبر پختونخوا دامالی نظام جدت، متحرک، ذمہ دارانہ تے عوام دوستی دا مظہر ہے، تے میکوں اے اگھدے ہوئے فخر محسوس تھیندا ہے کہ ایندی وجہ اے ہے کہ اے صوبہ عمران خان دے تصور تے عمل کریندا ہے۔

*Mahodand Lake, Swat
Picture Credits: Farzooq Habib*

ڈاکٹر شہزاد بگٹش
چیف سیکریٹری خیبر پختونخواہ

شہاب علی شاہ
ایڈیشنل چیف سیکریٹری خیبر پختونخواہ

اکرام اللہ خان
سیکرٹری محکمہ خزانہ

عالمی وباء دے بعد سڑکیں توجہ خیبر پختونخواہ کے عوام کو معاشی سکھ ڈیون بنی -
اے عوام دوست بجٹ احتساب سے شفافیت کو یقینی بنائے ہوئے حکومتی
ترجیحات کو ظاہر کر رہا ہے۔ خاص طور سے حکومت نے خوراک دی فراہمی،
صحت دی دیکھ بھال سے ماحولیاتی تبدیلی سے توجہ دینی ہے۔
ایندے علاوہ سرمایہ کاری واسطے سازگار ماحول پیدا کرن کیے خصوصی اقدامات
کیے گئے ہن، تے سڑکیں بجٹ دی ترجیحات خیبر پختونخواہ کوں ڈو جہاں واسطے مثال
بنان دے عزم کوں ظاہر کریندے ہن۔

خیبر پختونخواہ معاشی بحالی دا درڈ میکن واسطے تیار ہے کیونکہ اس صوبے دی تاریخ دا
سب کول وڈا ترقیاتی بجٹ پیش کریندے پے ہیں۔ معاشی مشکلات تے اوندے نتیجے
اچ آمدن اچ کی دے باوجود حکومت نے ترقیاتی منصوبوں تے عوامی خدمات دی
فراہمی کوں ترجیح دتی ہے۔
اے کتابچہ خیبر پختونخواہ کوں ایں نئے دی آگاہی ڈیندے کہ حکومت
دی ترجیحات کدیاں ہن، حکومت کیوں دمسائل دی منصفانہ تقسیم، جامع تے پائیدار
ترقی واسطے اخراجات کریندی پئی ہے۔ مزید اے کہ لوگاں کوں آگاہی ڈیندے
کہ مختلف شعبوں واسطے رقم شخص کرن تے بچھوں کدے عوام کار فرما ہن۔

خیبر پختونخواہ اہم مالی اصلاحات تے آپزے شہریاں کوں موثر خدمات دی فراہمی
دے زریعے تبدیلی دی راہ تے کامزن ہے۔
اساں واحد صوبہ ہیں جتھاں مسلسل بجٹ واک تہائی حصہ ترقیاتی بجٹ تے خرچ تھیندا
ہے، جیہڑا سارے داسار مالی سال دے پہلے ڈیندے جاری کر ڈتا ویندا ہے۔ اساں پچھلے
۳ سالوں اچ صوبائی محصولات کوں دگنا کر ڈتا ہے تے اساں پہلا صوبہ ہوسوں
جتھاں پائیدار تے فنڈ ڈینشن دا نظام نافذ تھیندا آیا ہے۔ اے معاشی تبدیلی دی ہک
چھوٹی جی جھلک ہے جتھوں پچھلے سالوں دے دوران خیبر پختونخواہ گزرا ہے۔
مشترک کوششاں دے نتیجے اچ حاصل کئیں گئی کامیابیاں دی فہرست ایڈری لمی ہے کہ
ایندے واسطے ہک الگ کتاب دی ضرورت ہے، تے اے ایس سال دے سٹیٹمن بجٹ
دے ڈو جھے حصے اچ شامل کیے گئے ہن۔
میکوں تساں کوں معاشی بحالی دے سفر اچ خوش آمدید اکھدے ہوئے ہوں فخر
محسوس تھیندا آیا ہے کہ کیوں خیبر پختونخواہ قومی سطح تے معاشی بحالی تے خود مختاری دا
نمونہ بڑا ہے۔

خیبر پختونخوا دی حکومت پائیدار ترقی دے مقاصد (SDGs) حاصل کرن کیتے پوری طرح پر عزم ہے

SDG #

این ساری دستاویز اچ اقدامات کوں متعلقہ SDG نال جوڑا گیا ہے۔

موضوعات

1	قومی معاشی منظر
2	بجٹ کوں سمجھڑاں
3	جائزہ برائے 2021-22
4	2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر
5	2022-23 شعبہ جاتی بجٹ
6	اہم نکلاں دی تفصیل
7	معاشی اصلاحات
8	مستقبل دا اصلاحاتی سفر

موضوعات

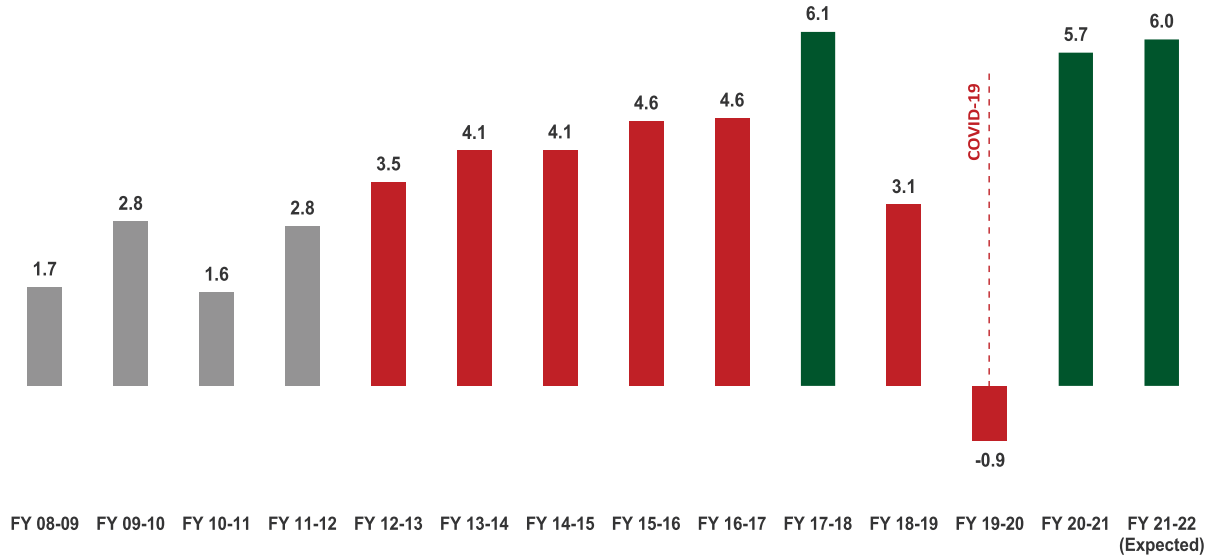
1	قومی معاشی منظر
2	بجٹ کوں سمجھڑاں
3	جائزہ برائے 2021-22
4	2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر
5	2022-23 شعبہ جاتی بجٹ
6	اہم نکلاں دی تفصیل
7	معاشی اصلاحات
8	مستقبل دا اصلاحاتی سفر

پہلے عمران خان دی حکومت دے پچھلے ۴ سالوں دی
کار کردگی دا جائزہ گھندے ہیں

پاکستان دی کل داخلی پیداوار اچ پچھلے ۱۵ سالوں اچ سب کول زیادہ اضافہ تھیا ہے

حقیقی جی ڈی پی اچ فیصد اضافہ
%

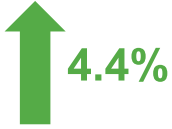

Rebase of economy is from FY 14-15
Source: PBS, SBP

معیشت دے سارے شعباں نے GDP دے اضافے اچ کر دار ادا کیتا ہے

زراعت

۴ وڈی فصلاں دی پیداوار اچ ۷ فیصد
دا اضافہ تھیا ہے

صنعت

جولائی تا مارچ ۲۰۲۱-۲۲ دے دوران
پاکستان اچ وڈے پیمانے دی صنعتاں دی
پیداوار اچ ۴۳% اضافہ تھیا ہے جو کہ ۱۷
سال اچ سب کول زیادہ ہے

خدمات

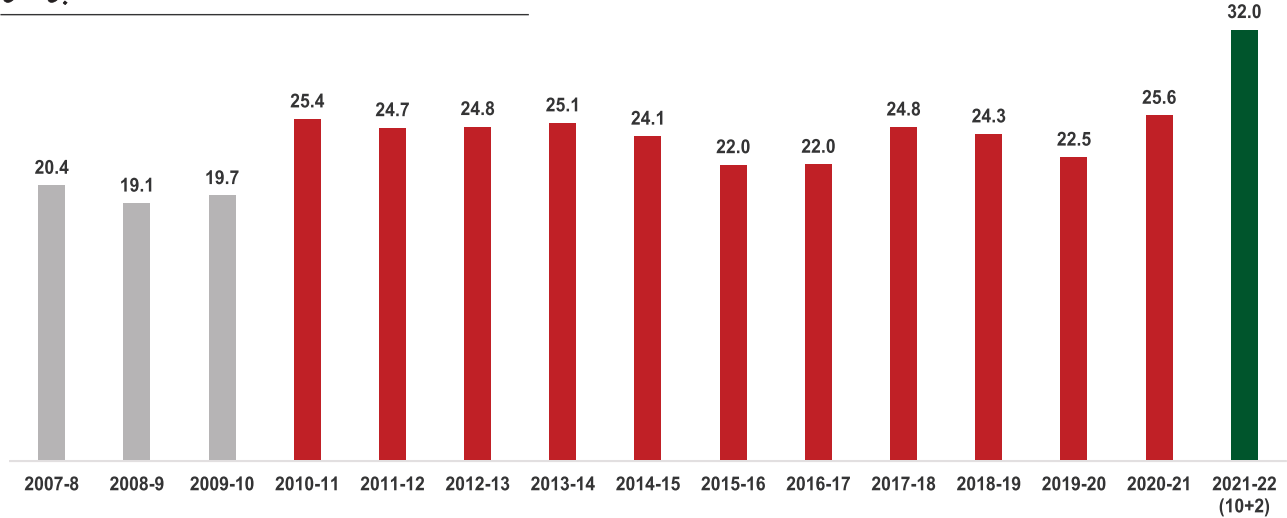
پاکستان اچ نویں کاروباراں تے سرمایہ کاری
۲۰۲۰ اچ ۶۵ ملین ڈالر کول ودھ کے
۲۰۲۱ اچ ۳۵۰ ملین ڈالر تھی گئی ہے

Source: SBP

برآمدات جنہاں اچ پچھلے ۱۰ سالوں اچ کوئی اضافہ نئی تھا ایس سال اولک دی تاریخ اچ پہلی دفع ۳۲ ارب ڈالر کول زیادہ تھی ویسین

سالانہ برآمدات
ارباں ڈالراچ

Source: SBP

ماہوار غیر ملکی ترسیلات زر ۲۰۱۸ اچ ۱۶ ارب ڈالر کول ودھ کے ہن ۳ ارب ڈالر، یعنی دو گنا تھی گے ہن

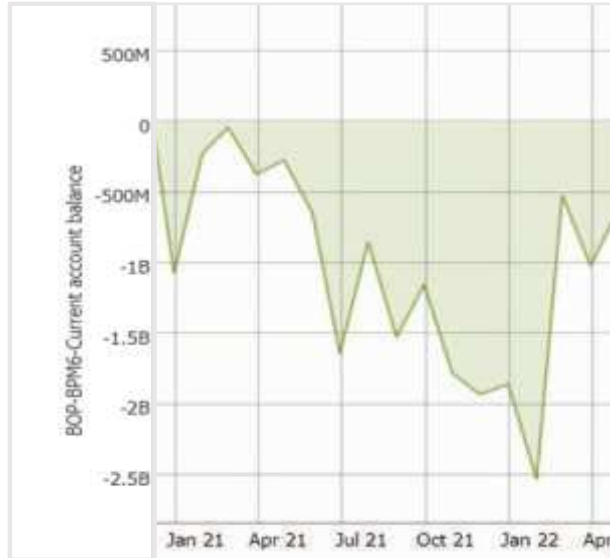
۲۰۱۸ اچ ماہوار جاری اکاؤنٹ دا خسارہ ۲ بلین ڈالر ہی جو کہ صرف ۲ سالوں اچ فائدے اچ تبدیل تھی گیا ہے

CAD Month-on-Month
USD Millions

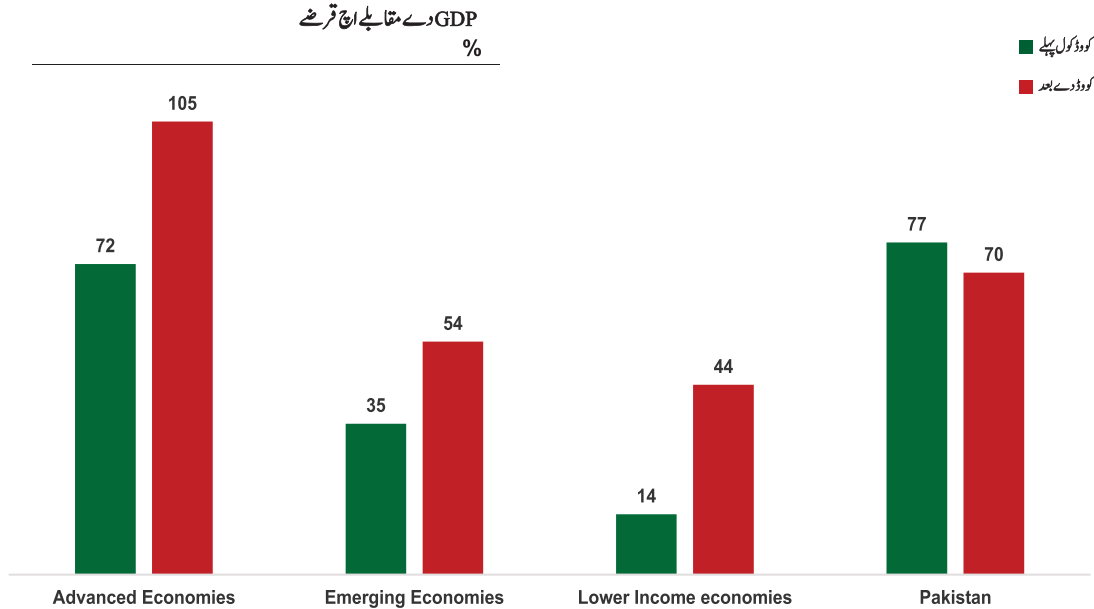

کووڈ ایچ سخت معاشی حالات دے باوجود وی عمران خان دی حکومت ایچ ماہانہ جاری اکاؤنٹ دا خسارہ صرف ۰.۶ ارب ڈالر رہیا ہے

CAD Month-on-Month
USD Millions

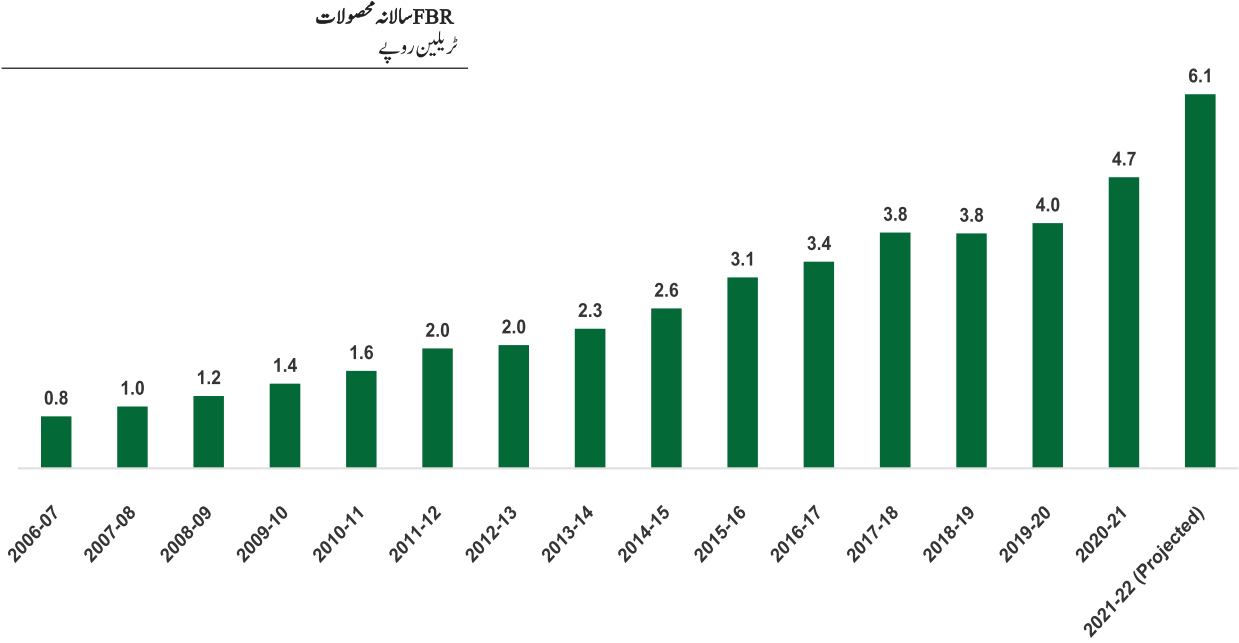

پاکستان انہاں چند ملکاں اچ شامل ہے جتھاں کووڈ دے دوران GDP دے مقابلے اچ قرضوں دی شرح گھٹی ہے

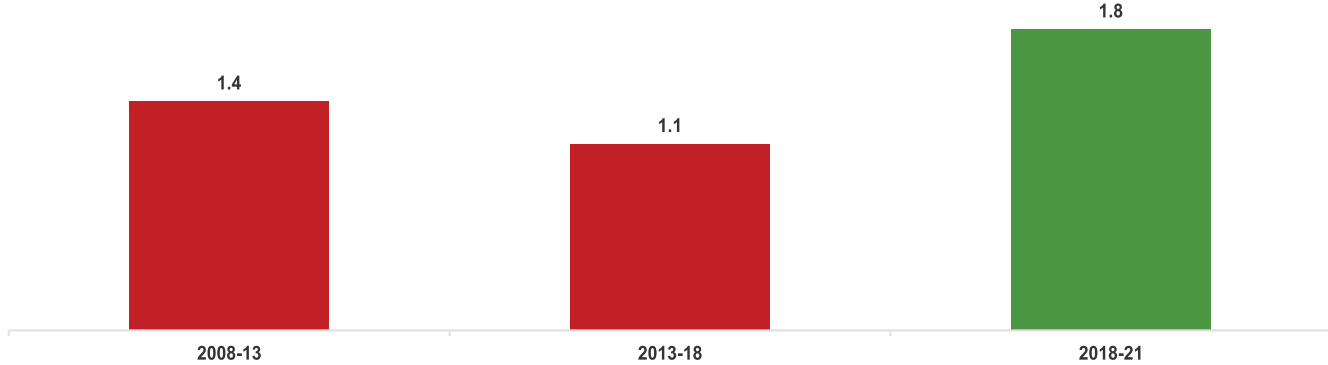
Source: SBP, www.csis.org/analysis/next-wave-not-covid-19-wave-debt-sustainability-developing-countries

مشترکہ کوششاں دے نتیجے اچ FBR دی وصولی ہک سال اچ ۳۰ فیصد اضافے نال ۲۰۲۱-۲۲ دے دوران ۶ ٹریلین روپے کول ودھ گئی ہے

کووڈ ایچ بجران دے باوجود گزشتہ ۱۰ سالوں دے مقابلے ایچ پچھلے ۳ سالوں دے دوران سب کول زیادہ نوکریاں پیدا تھے ہن

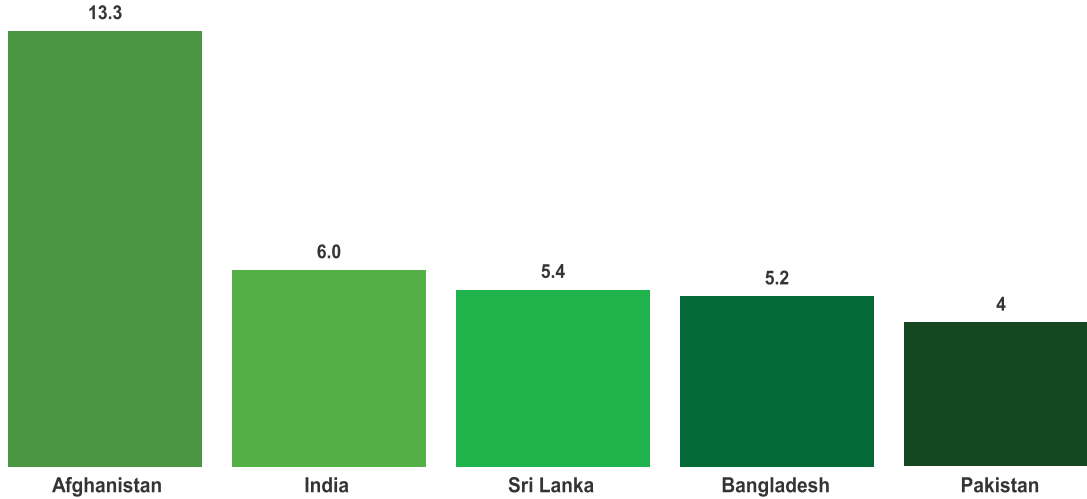
ہر عرصے دے دوران سالانہ نوکریاں
سالانہ نوکریاں ملین ایچ

Source: Pakistan Labor Force Survey

تاریخی مہنگائی تے کووڈ دی وبأدے دوران جنوبی ایشیاء اچ پاکستان دی بیروزگاری دی شرح سب کول کم رہی ہے

جنوبی ایشیاء اچ بیروزگاری دی شرح (۲۰۲۰-۲۱)
%

Source: World Bank

سماجی شعبے اچ پاکستان دی تاریخ داسب کول وڈا قدم

7.5 Million

پناہ گاہواں دے زریعے ضرورت مند لوگاں کول
مفت خوراک تے رہائش ڈٹی گئی ہے

Rs. 179 Billion

مارچ ۲۰۲۰ اچ ۱۵ ملین خانداناں کول احساس پروگرام دے
تحت ہنگامی نقد امداد ڈٹی گئی ہے

Rs. 22 Billion

صرف خیبر پختونخوا اچ صحت انصاف کارڈ دے زریعے ۲
کروڑ شہریاں کول صحت دی مفت سہولت ڈیون تے خرچ کیتے گے

Rs. 8 Billion

کسان کارڈ دے ذریعے کساناں کول رعایت ڈٹی گئی ہے

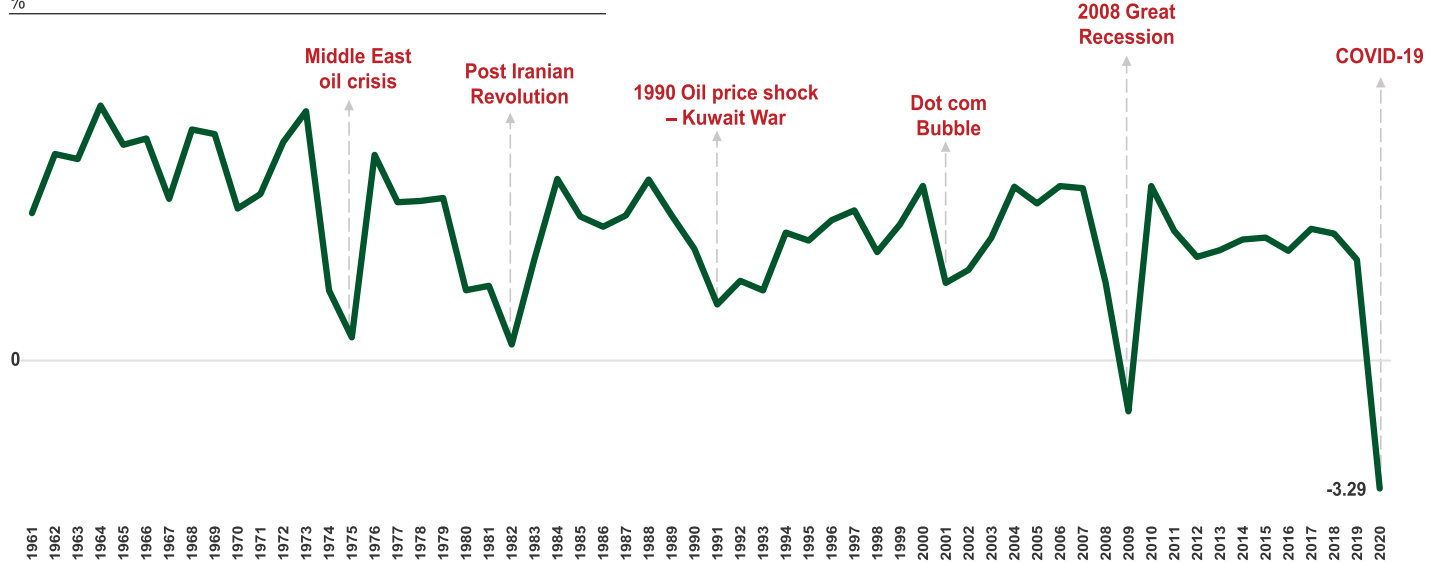
Rs. 45.2 Billion

کامیاب جوان پروگرام دے تحت گھٹ شرح تے قرضے ڈے
کے ۵۰ ہزار نوکریاں پیدا کیتے گے ہن

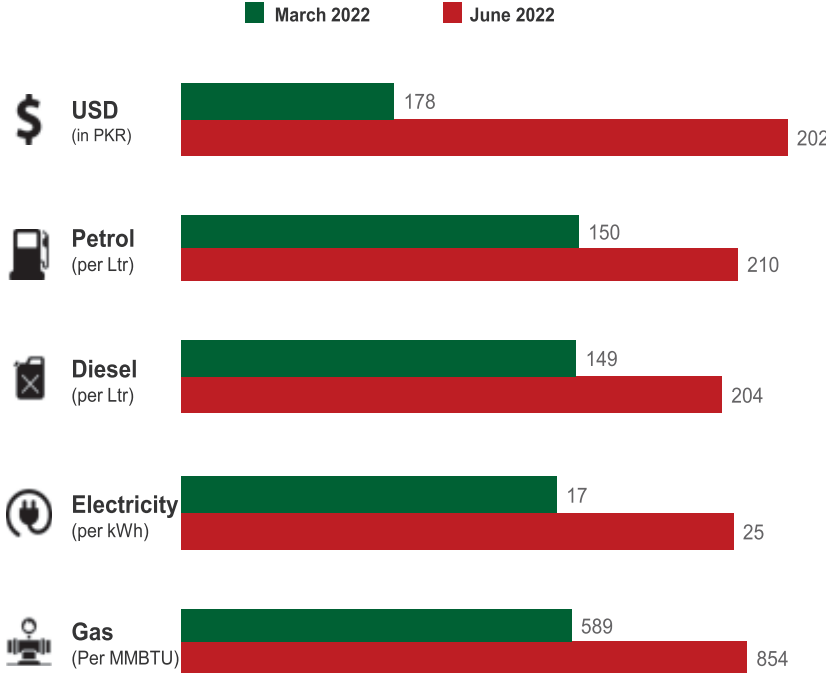
پاکستان نے ڈو جھی عالمی جنگ دے بعد سب کول وڈے معاشی بحران دا بہوں چنگی طرح مقابلہ کیتا ہے

Global GDP Growth
%

Source: World Bank

تبدیلی دی قیمت!

اثرات!

موڈیز ریٹنگ اج پاکستان دی پوزیشن متوازن کول منفی تھی گئی ہے

پاکستانی بنگال دی ریٹنگ متوازن کول منفی تھی گئی ہے

پاکستان اسٹاک ایکسچینج ۳۶۰۰۰ پوائنٹس کول گھٹ کے ۴۱۰۰۰ پوائنٹس تے آگئی ہے

موضوعات

1 | قومی معاشی منظر

2 | بجٹ کوں سمجھڑاں

3 | جائزہ برائے 2021-22

4 | 2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر

5 | 2022-23 شعبہ جاتی بجٹ

6 | اہم نکلاں دی تفصیل

7 | معاشی اصلاحات

8 | مستقبل دا اصلاحاتی سفر

بجٹ دے بنیادی نکتے

حکومت خیبر پختونخواہ تہاں دے ٹیکساں تے فیماں دے ذریعہ وسائل اکٹھے کریندی ہے۔ انہاں چوں کچھ ٹیکس براہ راست حکومت کول ادا کیتے ویندے ہن تے ڈووجھے ٹیکساں کول وفاقی حکومت کول ادا کیتا ویندا ہے، تے او تہر صوبے کول اپنا حصہ ڈیندی ہے۔

اساں اے رقم تہاڈے تے خرچ کریندے ہیں، مثلاً تعلیم، صحت عامہ، روزگار دے موقعاں دی فراہمی، پانی تے سڑکاں دی تعمیر، توانائی دے منصوبے آں، تے اناں لوکاں دیاں تنخواہواں جیڑے حکومت اچ کم کریندے ہن تاکہ حکومت وسط کیتے گئے کم دی رسائی عوام تک ممکن بنواوٹ۔

ساڈے بجٹ دی معیاد جولائی کول جون تک ہوندی اے۔ عام طور تے بجٹ جون اچ پیش تے منظور کیتا ویندا ہے۔ خیبر پختونخواہ دا سالانہ بجٹ صوبے دی معاشی صورتحال واضح کرنی دے نال اے وی واضح کریندا اے کہ اساں کتنے محصولات اکٹھے کریوں تے انہاں کول عوام دی بہتری واسطے کیوں استعمال کریوں۔

آپنے ٹیکس ادا کرو !

بجٹ دا مطلب ہے آمدن تے خرچاں اچ توازن گھن آونزاں۔
آمدن دا انحصار ٹیکساں، فیماں تے ڈوہجے ذریعاں تے ہوندا ہے۔
اگر حکومت زیادہ رقم اکٹھی کرن دے قابل تھی گئی تاں ای اے ای قابل ہو سی کہ عوامی بہبود دے کماں تے زیادہ پیسے خرچ کر سگے۔
اے وجہ ہے کہ ساکوں آپنے ٹیکس ادا کرنے پاندن، اگر اساں پابندے
ہیں کہ خیبر پختونخواہ تے پاکستان ترقی کرن تاں ساکوں اے گال سمجھڑی پوسی کہ
اے ساڈے ٹیکس ای ہن بیہرے ترقیاتی کماں اچ استعمال تھیندے ہن۔
اگر اے ٹیکس اکٹھے نہ تھینن تاں حکومت کول ڈورستے ہوسن،
یا تاں مسانگے قرضے گھنے تے یاوت ترقیاتی کم گھٹ کر ڈیوے۔ پچھلے
حکومتاں ایہو کچھ کریندیاں ریاں ہن، لیکن اساں تہاڈی مدد مال
اے تہدیل کریندے پے ہاں۔
یاد رکھو کہ اگر تہاں ٹیکس ڈیوے ہی پچھو نخواہ تے پاکستان ترقی کر لیسے،
تہاڈی ٹیکس دی رقم واپس تہاڈے تے لگسی۔

حکومت خیبر پختونخوا اپنے وسائل کیوں پیدا کر رہی ہے؟

ہر سال حکومت خیبر پختونخوا متعدد ذریعوں نال اپنے محصولات حاصل کر رہی ہے۔ جیسے تلے ڈتے پے ہن۔

تفصیلات	تناسب
<p>ذرائع</p> <p>وفاقی محصولات</p> <p>FBR دے ذریعہ اکٹھے کیتے گئے کل قابل تقسیم ٹیکساں اپوں ملن آلا حصہ</p>	
<p>وفاق دے طرفوں ڈپٹی گئی امداد</p> <p>وفاق دے طرفوں ڈپٹی گئی امداد بشمول ضم کیتے گئے ضلعیاں وسطے ڈپٹی گئی رقم</p>	
<p>صوبائی منصوبیاں کیتے غیر ملکی امداد</p> <p>مختلف شعبیاں اچ ترقیاتی منصوبیاں کیتے دوست ملکاں دی طرفوں ڈپٹی گئی امداد</p>	
<p>صوبائی محصولات</p> <p>صوبائی حکومت دے ذریعے خدمات اتے صوبائی ٹیکس، غیر منقولہ جائیداد تے ٹیکس، تے ڈے جیسے ذریعوں کول حاصل ہووٹن</p>	
<p>بجلی دا خالص منافع</p> <p>پورے سال دے دوران خیبر پختونخوا اچ پیدا کیتی گئی بجلی دا منافع</p>	
<p>قرضے</p> <p>حکومت دی طرفوں گھدے گئے مقامی قرضے (اگر ہوون) یا ڈپٹو جمعی بچت</p>	
<p>وفاق کول قدرتی وسائل دی مد اچ حاصل ہووٹن آلا حصہ</p> <p>اجیاں رتقاں جیہڑی تیل تے قدرتی گیس دی راکھی تے سرچار جزدی مد اچ وفاقی حکومت کول وصول ہوئیاں ہن</p>	

پیسے کیتھاں خرچ تھئیںدے ہن ؟

عام طور تے بجٹ دے 2 حصے ہوندے ہن، جاری تے ترقیاتی، تے انہاں دے وچ مختلف قسم دے خرچے شامل ہن

جاری اخراجات

تھاواں

حکومتی اخراجات دا زیادہ حصہ تھاواں تے مشتمل اے تے اے ہر سال ودھ دے پے ہن۔

پنشن

سرکاری خرچاں اچ حصے دے لحاظ نال تریجھے نمبر تے ملازماں دی پنشن تے آواں آلے خرچے ہن، پینڈے اچ کمی گھٹاواں کیتے اصلاحات تھئیںدیاں ہن۔

تھاواں دے علاوہ خرچے

معمول دے محکمہ جاتی کماں کول پلاواں تے سرکاری انہماں دی دیکھ بھال آتے آواں آلے خرچاں کول ظاہر کرینداتے۔

ترقیاتی اخراجات

اے اوہ رقاں ہن جہڑیاں مختلف محکمیاں دے تجویز کیتے گئے ترقیاتی منصوبیاں آتے خرچ تھئیںدیاں ہن۔

اے رقاں صوبائی تے ضلعی سطح تے خرچ تھئیںدیاں ہن۔ (لوکل گورنمنٹ ایکٹ دے تلے کل ترقیاتی فنڈز دا 20 فیصد ضلعی تے مقامی حکومتاں دے تحت بنواتے ہوئے ترقیاتی منصوبیاں دے سطح مخصوص ہوندا ہے)۔

اے عام طور تے حکومت دے جاری اخراجات دے بعد باقی بچ و بچ آباں رقاں ہوندیاں ہن۔

اینڈے اچ او منصوبے وی شامل ہن جنہاں دی رقم وفاقی حکومت یا بین الاقوامی ادارے کریندے ہن۔

ايس سال ڈوپلېمنٹ پلس تے خدمات دی فراہمی دا بجٹ متعارف کرایا گیا ہئی

ترقیاتی اخراجات

۲۶۰ ارب روپے
اصل اخراجات

- سڑکاں
- سکولوں دی تعمیر
- ہسپتالوں دی تعمیر
- ٹیوب ویلز
- نہراں
- شمسی توانائی دے منصوبے
- پن بجلی دے منصوبے
- پارکس
- کوڑا کرکٹ ٹھکانے لاوان دے منصوبے

ڈوپلېمنٹ پلس دے اخراجات

۳۳۰ ارب روپے
اصل اخراجات

- صحت کارڈ پلس
- دو ایسٹا
- سکولوں دا فرنیچر
- درسی کتابیاں
- بلدیاتی گرانٹس
- کووڈ-۱۹
- ہسپتالوں دے درمیان ایسپو لینس سروس

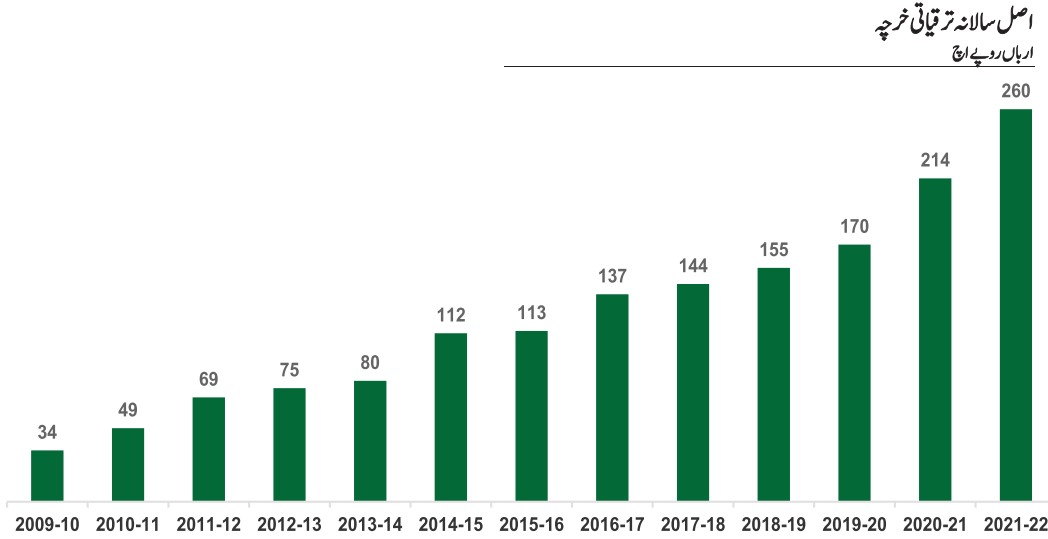
خدمات دی فراہمی دے اخراجات

۳۳۴ ارب روپے
اصل اخراجات

- استادوں دی تنخواہ
- ایسپو لینس واسطے ایندھن
- سپاہیاں دی تنخواہ
- ڈاکٹراں تے نرساں دی تنخواہ
- ٹیوب ویلز واسطے بجلی
- امدادی کماں دا نظام
- فائر بریگیڈ دی خدمات

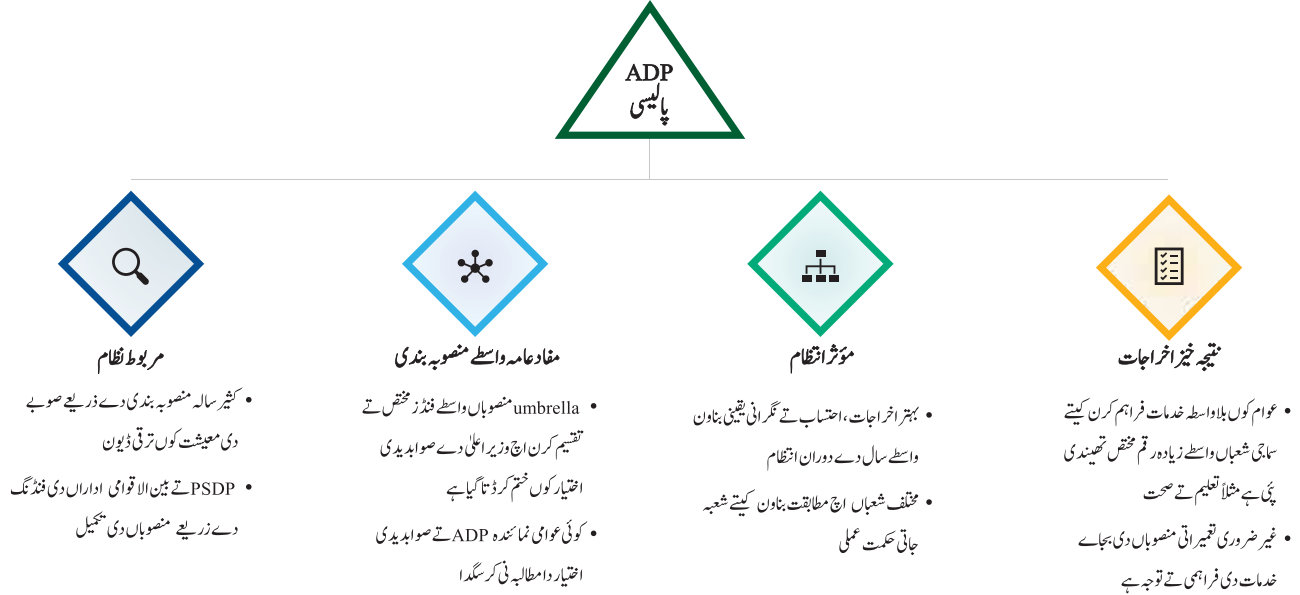
ہن تک داسب کول وڈا ترقیاتی خرچہ

2018-19, 19-20, 20-21 and 21-22 include NMDs development expenditure

۲۰۱۹-۲۰۲۳ دی ADP پالیسی دے تحت حکومت ترقیاتی اخراجات کوں موثر بڑیندی پئی ہے

موضوعات

قومی معاشی منظر	1
بجٹ کوں سمجھڑاں	2
جائزہ برائے 2021-22	3
دے بجٹ تے ہک نظر 2022-23	4
2022-23 شعبہ جاتی بجٹ	5
اہم نکلاں دی تفصیل	6
معاشی اصلاحات	7
مستقبل دا اصلاحاتی سفر	8

3.1
صوبائی آمدن

3.2
ترقیاتی خرچے

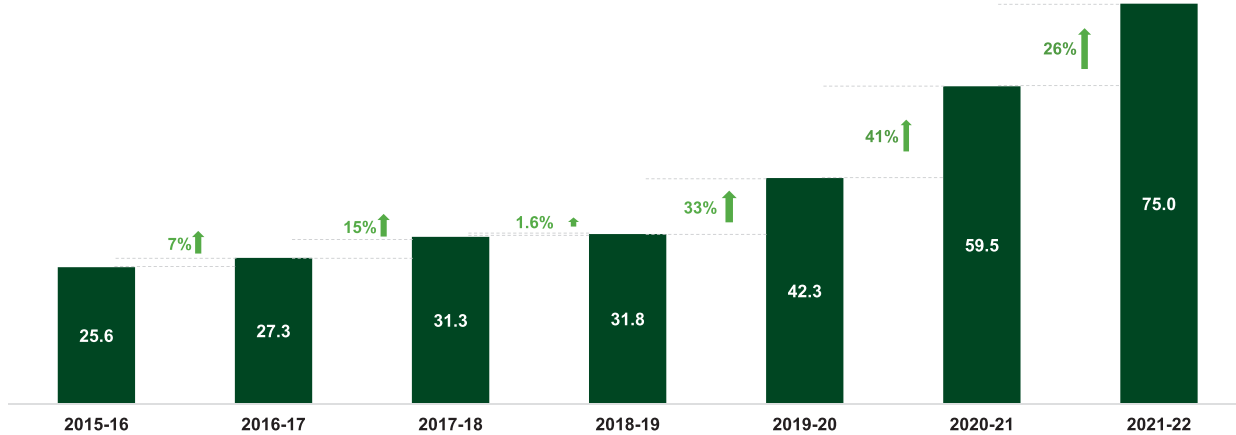
3.3
نوکریاں پیدا کرن

3.4
ضم شدہ اضلاع دی
ترقی

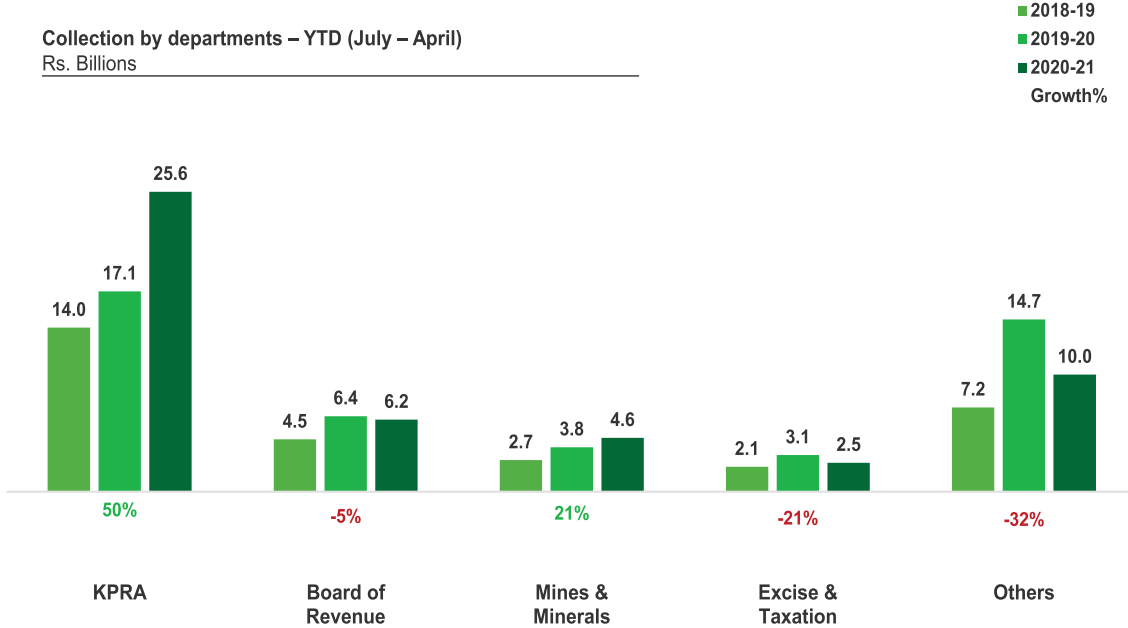
صوبائی محصولات پچھلے ۳ سالوں میں ۱۳۶ فیصد ودھے ہیں

SDG 8

اصل صوبائی محصولات
ارباں روپے میں

اِس اضافے اِچ زیادہ کردار KPRA تے معدنی وسائل دا ہے

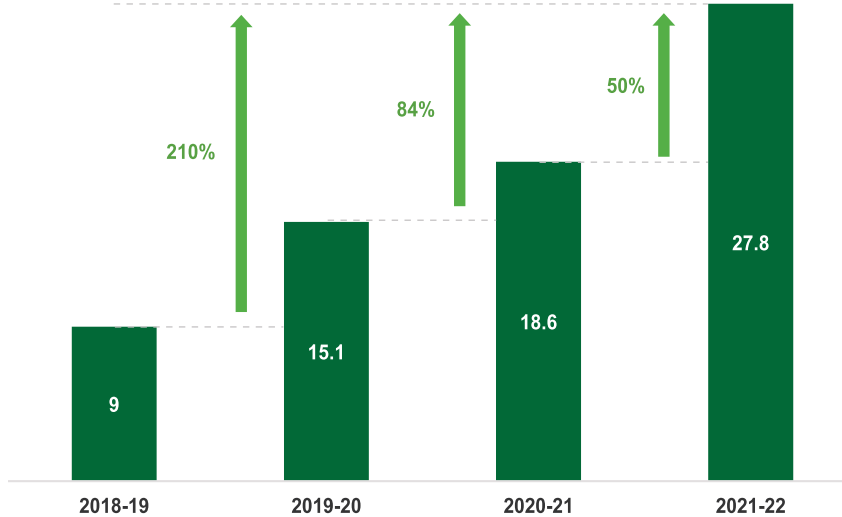
Collection by departments – YTD (July – April)
Rs. Billions

۳۶ قسم دے ٹیکساں دی شرح اچ کی دے باوجود ۲۰۲۱-۲۲ دے پہلے ۱۱ مہیناں دی وصولی
۲۰۲۰-۲۱ دے سارے سال دی وصولی کول زیادہ تھی گئی ہے

SDG 8

Actual Collection by KPRA – YTD (July – May)
Rs. Billions

کاروبار کرنا آسان پیدا کرنا تے KPRA دے نال لین دین کرنا آسان واسطے

2020-21 آج مختلف اقدامات کیتے گئے ہیں۔

SDG 8

قانون سازی

۱۳م توین، KPRA ایکٹ، STS ایکٹ تے IDC ایکٹ دی منظوری

وٹے پیمانے تے رجسٹریشن

رجسٹریشن آج ۲۰ فیصد اضافہ تھیا ہے بج ۹۰ فیصد کول زیادہ فائلنگ دی شرح

ڈیجیٹائزیشن

- E-Payment گیٹ وے تے عمل درآمد
- POS سسٹم (RIMS) کول زیادہ شعباں واسطے شروع تھی گیا ہے

کارکردگی دی بنیاد تے ادارتی مراعات

محصولاتی تے غیر محصولاتی KPIs کول مراعات نال مشروط کرن نال آمدن آج ۵۰ فیصد اضافہ تھیا ہے

ٹیکساں دی غریب دوست شرح

ٹیکساں دی رضا کارانہ ادائیگی دی وجہ کول ۲۷ قسماں دے ٹیکساں دی گھٹ شرح دے باوجود محصولات آج اضافہ تھیا ہے

ٹیکس دہندگان دی تسلی داسروے

سارے صوبے آج ٹیکس دہندگان دی رائے گھنن واسطے غیر جانب دارانہ سروے آج مسلسل بہتری

ماہانہ کارکردگی تے نظر

وزیر خزانہ دی سربراہی آج کارکردگی تے اعداد و شمار دا جائزہ گھنن کیتے ماہانہ اجلاس

سارے پختونخوا دے تقریباً ۱۵۰ ریٹورنٹس ایچ Point of Sale دا نظام چالو تھی گیا ہے

SDG 8

76

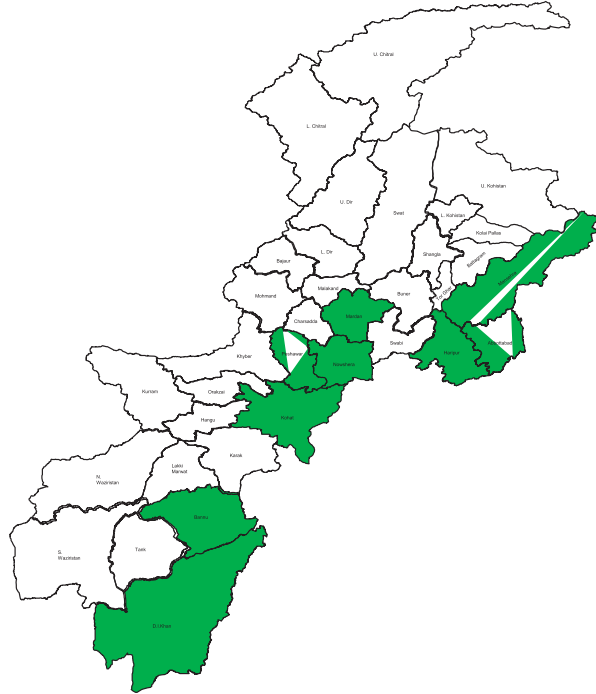
ریٹورنٹس پشاور ایچ

38

ریٹورنٹس ایبٹ آباد ایچ

34

ریٹورنٹس دیگر علاقہ ایچ

خیبر پختونخوا مالی سال دے پہلے ڈینھ ۱۰۰ فیصد بجٹ جاری کرن آلا پہلا صوبہ بن گیا ہے

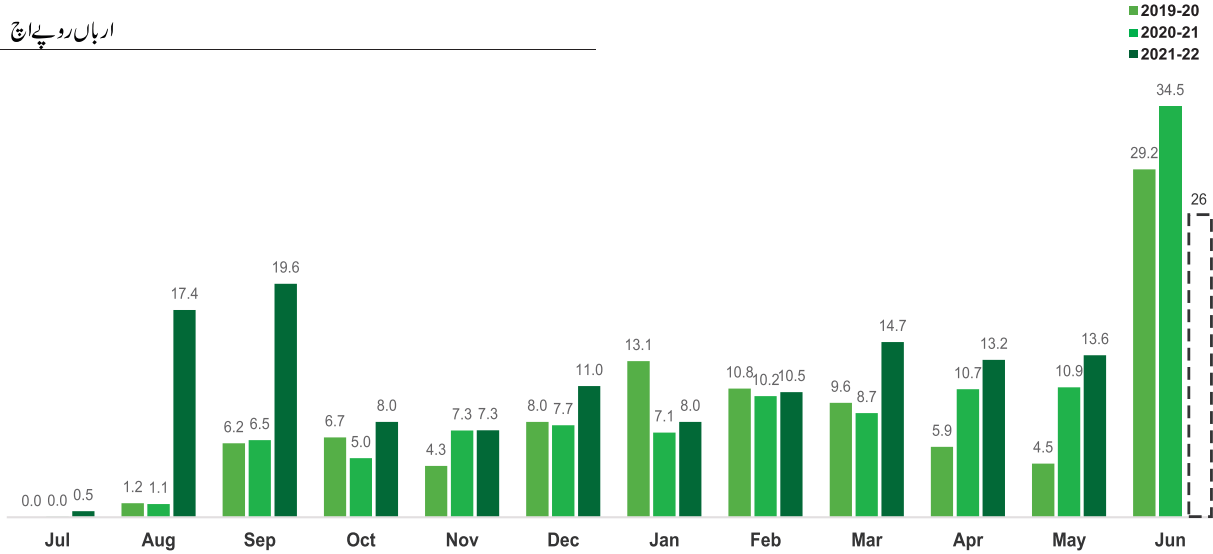
۱۶۶ ارب روپے
دے ترقیاتی فنڈ یکم جولائی ۲۰۲۱ کوں جاری
تھی گئے ہن

۱۰۰ فیصد ترقیاتی بجٹ جاری کرنال خرچاں تے، خاص کر پہلی سہ ماہی دے خرچاں تے چنگا اثر تھیا ہے

بندوبستی اضلاع اچ ماہانہ ترقیاتی اخراجات

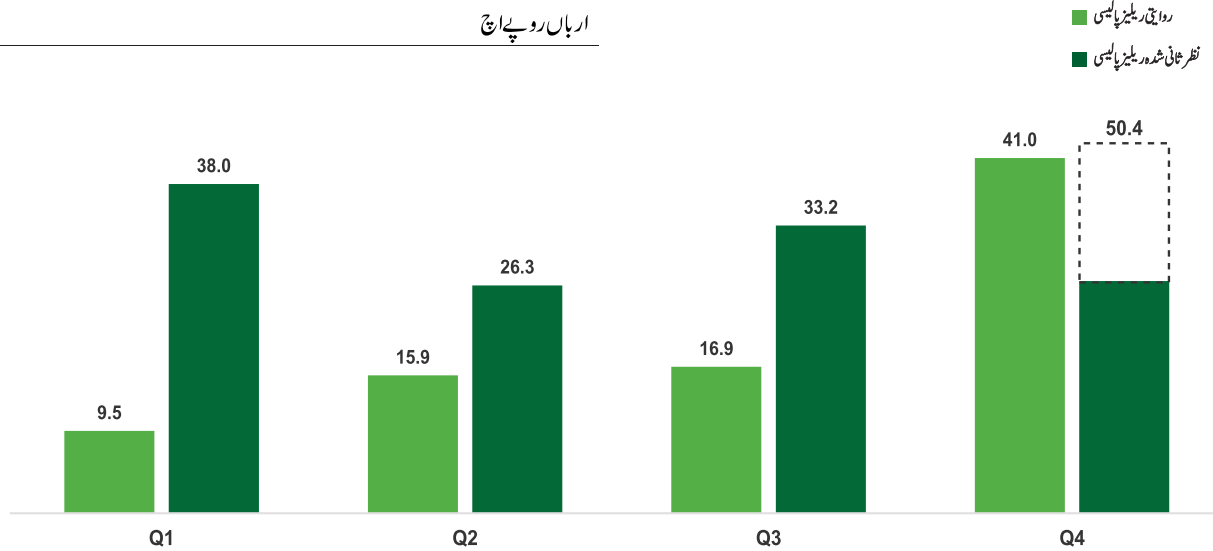
ارباں روپے اچ

خرچاں دارحجان ہر سہ ماہی ایچ فنڈ جاری کرن دی روایتی پالیسی دے مقابلے ایچ بہوں چنگا تھی گیا ہے

بندوبستی اضلاع ایچ ترقیاتی اخراجات دارحجان

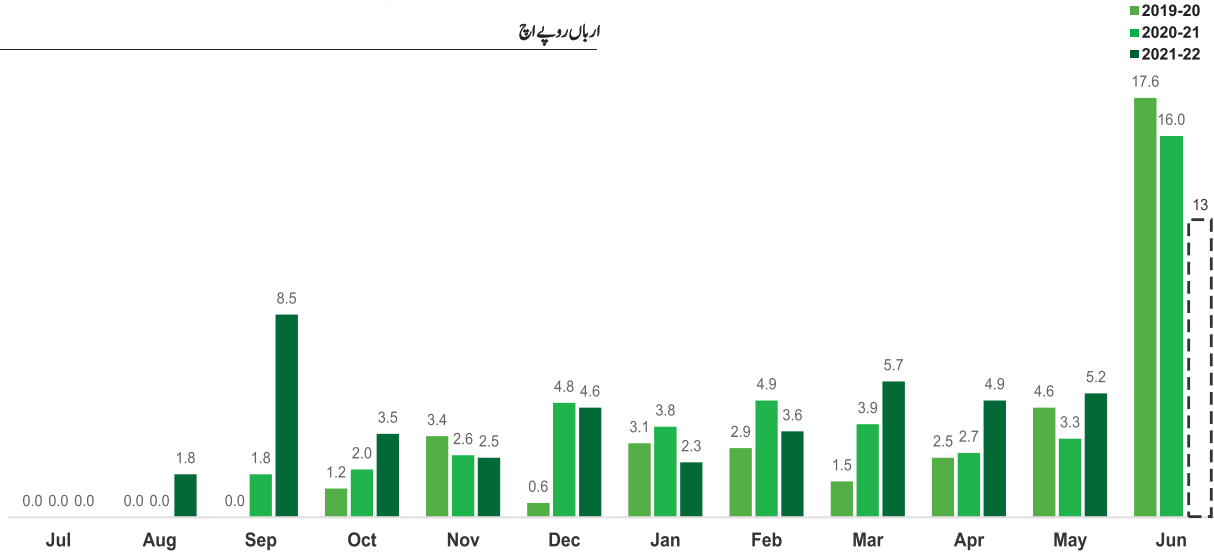
ارباں روپے ایچ

قبائلی اضلاع ترقیاتی فنڈز کو بروقت جاری کرنا نال انہاں علاقوں اچ خرچہ زیادہ تے ہو جیاں تھیا ہے

قبائلی اضلاع اچ ماہانہ ترقیاتی اخراجات

ارباں روپے اچ

توجہ ایسی اسامیاں بناوٹے تے ہئی جنہاں دے زریعے عوام کوں خدمات دی فراہمی تھی سکے تے متفرق خرچے وی گھٹ سگن

46,026

نویں نوکریاں ۳ سالوں اچ ڈتے گے ہن

1 خدمات دی فراہمی یقینی بناون کیتے باقاعدہ اجلاس

Rs. 15.2 Bln

دی بجٹ کیتی گئی ہے

2 محکماں دی استعداد ودھاون کیتے خدمات دی فراہمی آلی
بھرتیاں تے توجہ ڈنی گئی ہے

3 بہتر بجٹ تے تخمینے کیتے بھرتیاں دا جامع منصوبہ بنزایا گیا ہے

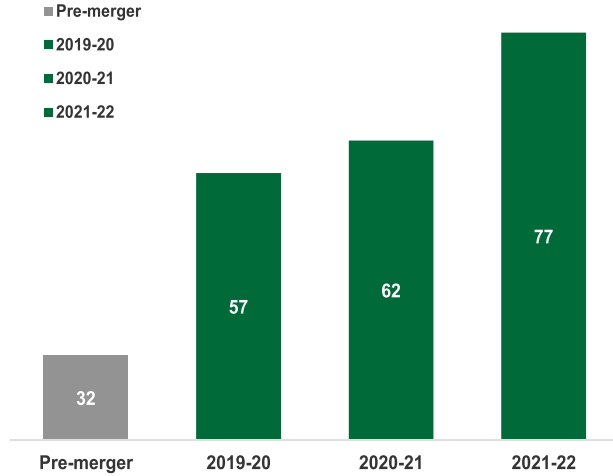
4,079

نوکریاں ضم شدہ اضلاع دے ۱۲۸ منصوباں اچ
مستقل تھی گے ہن

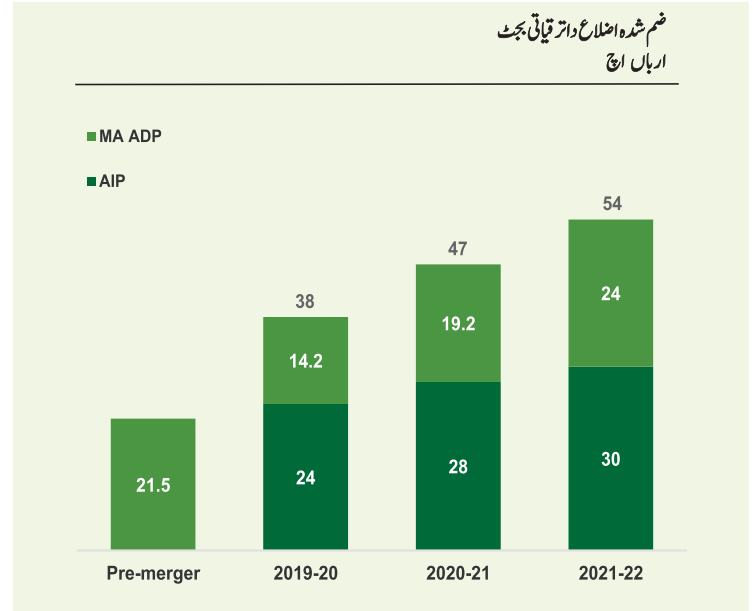

ضم تھیون دے بعد پچھلے ۴ سالوں دے دوران سابقہ فاٹا دا بجٹ اچھا خاصا ودھ گیا ہے

ضم شدہ اضلاع دا جاری بجٹ
ارباں اچ

ضم شدہ اضلاع دا ترقیاتی بجٹ
ارباں اچ

موضوعات

1	قومی معاشی منظر
2	بجٹ کوں سمجھڑاں
3	جائزہ برائے 2021-22
4	2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر
5	2022-23 شعبہ جاتی بجٹ
6	اہم نکلاں دی تفصیل
7	معاشی اصلاحات
8	مستقبل دا اصلاحاتی سفر

2022-23 دے اہم نکات

کل بجٹ دے خرچے	PKR 1,132.0 ارب
بندوبستی ضلعے	PKR 1,109.0 ارب
ضم شدہ ضلعے	PKR 223.0 ارب
جاری بجٹ	PKR 913.8 ارب
بندوبستی ضلعے	PKR 789.8 ارب
ضم شدہ ضلعے	PKR 124.0 ارب
ترقیاتی بجٹ	PKR 418.2 ارب (383.5)
بندوبستی ضلعے	PKR 319.2 ارب
ضم شدہ ضلعے	PKR 99.0 ارب (64.3)

The value in brackets for Merged Districts is funded while the remaining is the committed funding for Merged districts by other provinces but not transferred

2022-23 دے خرچاں دی تفصیل

بلین روپے

کل خرچہ	ضم شدہ اضلاع	بندوبستی ضلع	عنوان
447.9	75.8	372.1	تنخواواں
107.0	1.0	106.0	پنشن
247.6	47.2	200.4	تنخواہ دے علاوہ (O&M، ہنگامی خرچے تے اضلاع دے خرچے)
111.3	-	111.3	دیگر جاری خرچے
275.7(241)	90.7 (56)	185.0	صوبائی ترقیاتی پروگرام، ضم شدہ اضلاع دے AIP کول ملا کے
41.0	4.0	37.0	سالانہ ضلعی ترقیاتی پروگرام
88.9	4.3	88.9	غیر ملکی ترقیاتی امداد
8.3	-	8.3	PSDP

The value in brackets for Merged Districts is funded while the remaining is the committed funding for Merged districts by other provinces but not transferred

2022-23 آمدن / محصولات

570.9 ارب روپے	وفاقی ٹیکس محصولات
68.6 ارب روپے	قابل تقسیم محاصل دا 1 فیصد برائے دہشت گردی
31.1 ارب روپے	تیل تے گیس دی رائیٹی تے سرچارج (براہ راست منتقلی)
61.9 ارب روپے	پن بجلی واخلص منافع (برطابق مفاہمتی یاداشت 2015-16 تے بقایاجات)
85.0 ارب روپے	صوبائی ٹیکس تے غیر ٹیکس آمدن
88.9 ارب روپے	غیر ملکی ترقیاتی امداد (بندوبستی اضلاع)
4.3 ارب روپے	غیر ملکی ترقیاتی امداد (ضم شدہ اضلاع)
208.7 ارب روپے (110)	وفاق دے طرفوں ڈپٹی گئی امداد (ضم شدہ اضلاع)
212.7 ارب روپے	دیگر محصولات
1332.0 ارب روپے	کل محصولات

The value in brackets for Merged Districts is funded while the remaining is the committed funding for Merged districts by other provinces but not transferred

کل شعبہ جاتی بجٹ (1/2)

ملین روپے

شعبہ	بجٹ 2022-23 بند و پستی	بجٹ 2022-23 ضم شدہ	کل بجٹ 2022-23
زراعت	24,411	5,047	29,458
اوقاف و انقلابی امور	3,929	262	4,192
ادارہ شماریات	63	10	73
مواصلات و تعمیرات	56,051	15,602	71,653
ابتدائی و ثانوی تعلیم	188,368	38,718	227,086
بچی و توانائی	26,625	2,577	29,203
ماحولیات	4,181	10	4,191
ایکسٹرنل ٹیکسیشن	1,533	74	1,607
خزانہ	22,912	9,534	32,446
چنگلات	4,995	1,438	6,433
عمومی انتظامیہ	6,434	221	6,655
صحت	183,082	22,643	205,725
اعلیٰ تعلیم	30,054	4,137	34,191
محکمہ داخلہ	74,398	29,870	104,268
ہاؤسنگ	778	45	823
صنعت	3,602	1,325	4,927
اطلاعات و تعلقات عامہ	1,725	82	1,807

کل شعبہ جاتی بجٹ (2/2)

ملین روپے

شعبہ	بجٹ 2022-23 بند و مستحق	بجٹ 2022-23 ضم شدہ	کل بجٹ 2022-23
انفارمیشن ٹیکنالوجی	2,904	86	2,990
آبیائشی	21,215	4,509	25,725
محنت	986	47	1,033
قانون اور انصاف	12,045	2,292	14,337
مقامی حکومت	33,781	3,873	37,654
کان کنی و معدنیات	1,214	212	1,426
منصوبہ بندی و ترقیات	41,842	4,446	46,288
ہبود آبادی	3,341	276	3,617
پبلک ہیلتھ ایجنسیزنگ	19,091	3,979	23,071
بحالی اور آباد کاری	11,075	18,928	30,003
ریونیو اور اسٹیٹ	22,260	8,155	30,416
سہاگی بہبود	6,090	519	6,608
خصوصی اقدامات	-	-	-
کھیل، ثقافت اور سیاحت	19,333	2,685	22,018
پیشہ ورانہ تعلیم	2,568	281	2,849
نقل و حمل	12,038	114	12,151
زکوٰۃ و عشر	381	11	392

شعبہ جاتی بجٹ - سارے صوبے دا

محکمہ جاتی تے شعبہ جاتی بجٹ - سارے صوبے دا (1/2)

ملین روپے اچ

شعبہ	جاری	ترقیاتی	FPA	کل
زراعت	14,813	10,665	3,980	29,458
اوقاف تے اقلیتی امور	3,057	1,134	0	4,191
ادارہ شماریات	73	0	0	73
مواصلات و تعمیرات	10,987	47,809	12,857	71,653
ابتدائی و ثانوی تعلیم	206,681	16,996	3,410	227,087
بجلی و توانائی	527	7,725	20,951	29,203
ماحولیات	4,144	47	0	4,191
ایکسٹرنل ٹیکسیشن	1,403	204	0	1,607
خزانہ	14,215	55	18,176	32,446
جنگلات	2,477	3,656	300	6,433
عمومی انتظامیہ	6,208	447	0	6,655
صحت	178,206	23,319	4,200	205,725
اعلیٰ تعلیم	25,915	8,276	0	34,191
محکمہ داخلہ	98,492	3,080	0	101,572
ہاؤسنگ	155	668	0	823

محکمہ جاتی تے شعبہ جاتی بجٹ - سارے صوبے دا (2/2)

ملین روپے اچ

شعبہ	جاری	ترقیاتی	FPA	کل
صنعت	995	3,931	0	4,926
اطلاعات و تعلقات عامہ	1,428	380	0	1,808
انفارمیشن ٹیکنالوجی	1,333	1,657	0	2,990
آبپاشی	6,340	17,885	1,500	25,725
محنت	652	337	44	1,033
قانون اور انصاف	11,064	3,273	0	14,337
مقامی حکومت	15,732	3,515	3,018	22,265
کان کنی و معدنیات	1,089	337	0	1,426
منصوبہ بندی و ترقیات	913	51,030	12,429	64,372
ہبود آبادی	2,841	775	0	3,616
پبلک ہیلتھ انجینئرنگ	10,752	11,619	700	23,071
بحالی اور آباد کاری	25,916	4,087	0	30,003
ریونیو اور اسٹیٹ	29,032	1,383	0	30,415
سہاگی ہبود	5,188	1,420	0	6,608
کھیل، ثقافت اور سیاحت	2,602	14,665	4,750	22,017
پیشہ ورانہ تعلیم	2,849	0	0	2,849
نقل و حمل	5,048	230	6,873	12,151
زکوٰۃ و عشر	392	0	0	392

شعبہ جاتی بچٹ - بندوبستی اضلاع

محکمہ جاتی تے شعبہ جاتی بجٹ - بند و بستی اضلاع (1/2)

ملین روپے اچ

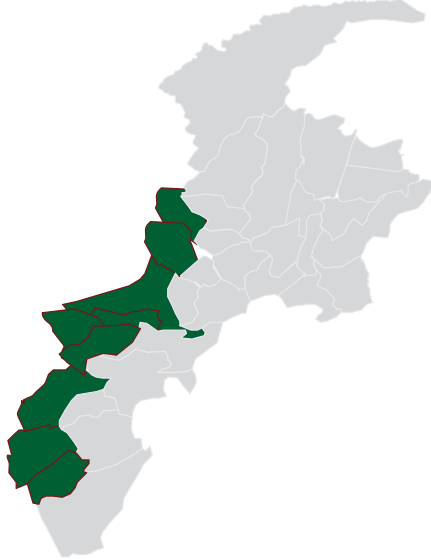
شعبہ	جاری	ترقیاتی	FPA	کل
زراعت	12,477	8,155	3,780	24,412
اوقاف تے اقلیتی امور	3,057	872	0	3,929
ادارہ شماریات	63	0	0	63
مواصلات و تعمیرات	8,744	34,451	12,857	56,052
ابتدائی و ثانوی تعلیم	175,916	10,442	2,010	188,368
بجلی و توانائی	527	5,147	20,951	26,625
ماحولیات	4,144	37	0	4,181
ایکسٹرنل سیکسٹیشن	1,352	181	0	1,533
خزانہ	4,691	45	18,176	22,912
جنگلات	1,316	3,380	300	4,996
عمومی انتظامیہ	6,008	426	0	6,434
صحت	160,938	17,944	4,200	183,082
اعلیٰ تعلیم	23,140	6,914	0	30,054
محکمہ داخلہ	72,396	2,002	0	74,398
ہاؤسنگ	155	623	0	778

محکمہ جاتی تے شعبہ جاتی بجٹ - بند و بستی اضلاع (2/2)

ملین روپے اچ

شعبہ	جاری	ترقیاتی	FPA	کل
صنعت	974	2,628	0	3,602
اطلاعات و تعلقات عامہ	1,410	315	0	1,725
انفارمیشن ٹیکنالوجی	1,333	1,571	0	2,904
آبیائی	6,056	13,659	1,500	21,215
محنت	605	337	44	986
قانون اور انصاف	9,786	2,260	0	12,046
مقامی حکومت	15,377	2,644	3,018	21,039
کان کنی و معدنیات	935	279	0	1,214
منصوبہ بندی و ترقیات	832	44,019	9,733	54,584
تہیو و آبادی	2,659	682	0	3,341
پبلک ہیلتھ انجینئرنگ	9,614	8,777	700	19,091
بحالی اور آبادکاری	8,573	2,502	0	11,075
ریونیو اور اسٹیٹ	21,273	987	0	22,260
سہائی تہیو	5,005	1,085	0	6,090
کھیل، ثقافت اور سیاحت	2,438	12,145	4,750	19,333
پیشہ ورانہ تعلیم	2,568	0	0	2,568
نقل و حمل	4,993	171	6,873	12,037
زکوٰۃ و عشر	381	0	0	381

شعبہ جاتی بجٹ - نویں ضم شدہ اضلاع

محکمہ جاتی تہ شعبہ جاتی بجٹ - نویں ضم شدہ اضلاع (1/2)

ملین روپے بج

شعبہ	جاری	ترقیاتی	FPA	کل
زراعت	2,336	2,511	200	5,047
اوقاف تہ اقلیتی امور	0	262	0	262
ادارہ شماریات	10	0	0	10
مواصلات و تعمیرات	2,244	13,359	0	15,603
ابتدائی و ثانوی تعلیم	30,765	6,553	1,400	38,718
تعلیمی و توانائی	0	2,577	0	2,577
ماحولیات	0	10	0	10
ایکسٹرنو سیکسٹن	51	23	0	74
نژاد	9,524	10	0	9,534
جنگلات	1,161	277	0	1,438
عمومی انتظامیہ	200	21	0	221
صحت	17,268	5,375	0	22,643
اعلیٰ تعلیم	2,775	1,363	0	4,138
محکمہ داخلہ	26,096	1,078	0	27,174
ہاؤسنگ	0	45	0	45

محکمہ جاتی تے شعبہ جاتی بجٹ - نویں ضم شدہ اضلاع (2/2)

ملین روپے اچ

شعبہ	جاری	ترقیاتی	FPA	کل
صنعت	21	1,304	0	1,325
اطلاعات و تعلقات عامہ	17	65	0	82
انفارمیشن ٹیکنالوجی	0	86	0	86
آبپاشی	284	4,225	0	4,509
محنت	47	0	0	47
قانون اور انصاف	1,278	1,013	0	2,291
مقامی حکومت	354	872	0	1,226
کان کنی و معدنیات	154	59	0	213
منصوبہ بندی و ترقیات	81	7,012	2,696	9,789
تہود آبادی	182	93	0	275
پبلک ہیلتھ انجینئرنگ	1,138	2,842	0	3,980
بحالی اور آباد کاری	17,343	1,585	0	18,928
ریونیو اور اسٹیٹ	7,759	397	0	8,156
سہاگی تہود	184	335	0	519
کھیل، ثقافت اور سیاحت	164	2,520	0	2,684
پیشہ ورانہ تعلیم	281	0	0	281
نقل و حمل	55	59	0	114
زکوٰۃ و عشر	11	0	0	11

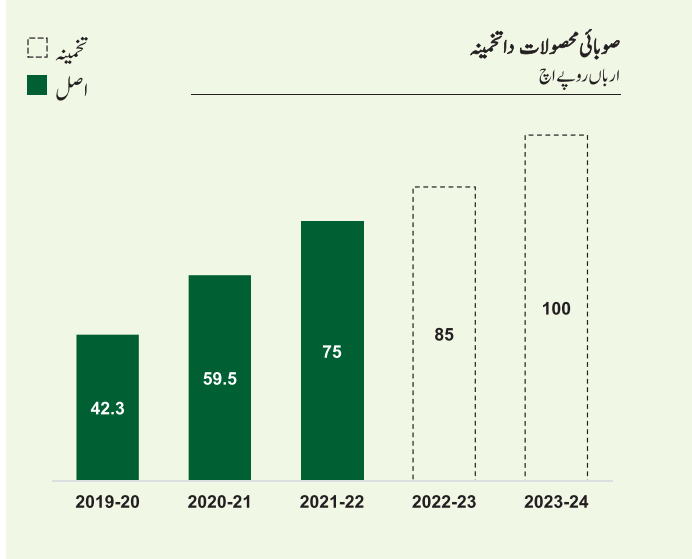

موضوعات

1	قومی معاشی منظر
2	بجٹ کوں سمجھڑاں
3	جائزہ برائے 2021-22
4	2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر
5	2022-23 شعبہ جاتی بجٹ
6	اہم نکلاں دی تفصیل
7	معاشی اصلاحات
8	مستقبل دا اصلاحاتی سفر

آمدن ودھاون داعزم

SDG 8

• اکول زیادہ خدمات دی آن لائن e-payment تے منتقلی

نکیس دی شرح کول غریب دوست بناون

Point of Sale دا نظام انشال کرن واسطے نکیس دی شرح
اچ مزید کمی

زیادہ بہتر تے استعمال اچ آسان ویب سائٹ

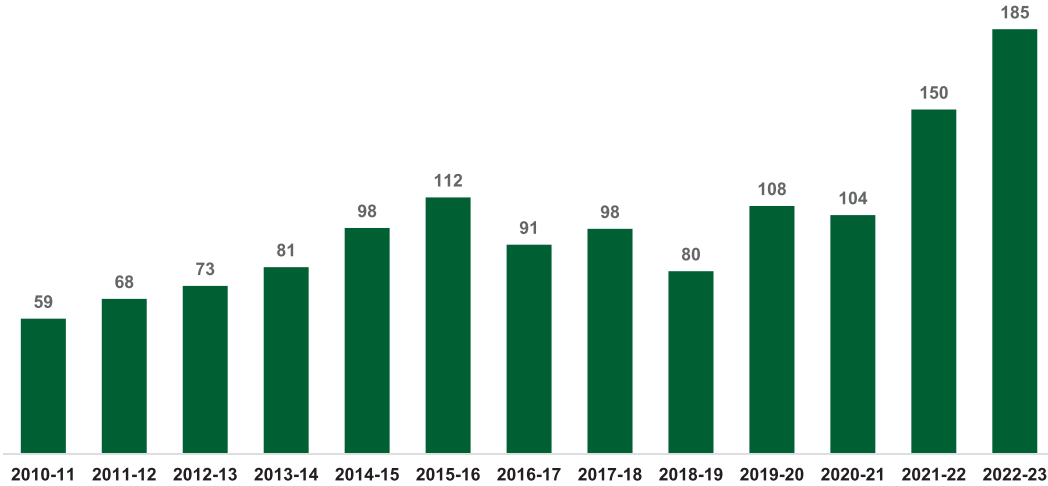

کاروباری طبقے دی آراء گھسن کیتے متواتر جائزے

ترقیاتی بجٹ خیبر پختونخوا ادی پہلی ترجیح رہی ہے تے ایندے ایچ ریکارڈ اضافہ تھیند اپیا ہے

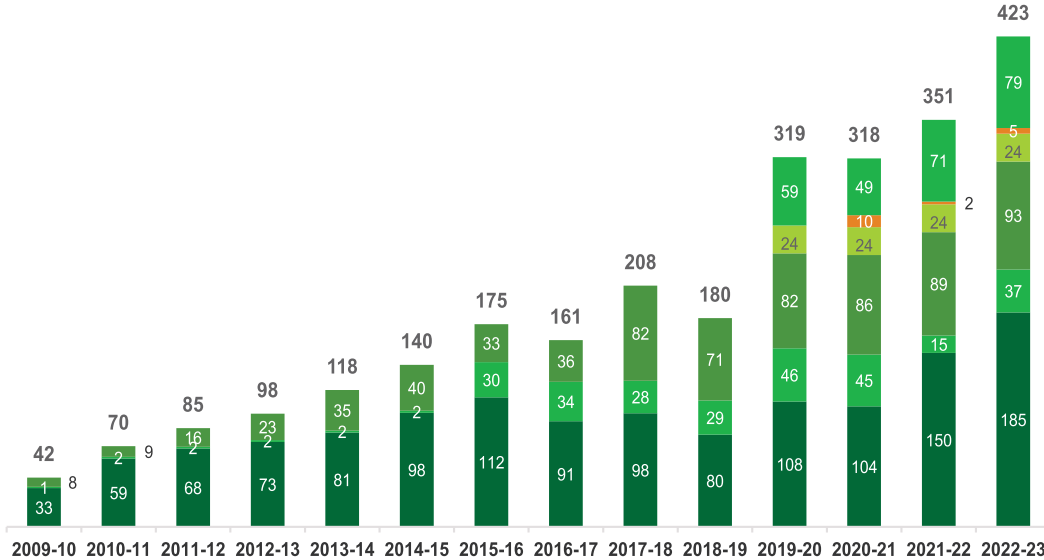
ہندوستانی اطلاق دے ADP بجٹ داموازند
ارباں روپے ایچ

ترقیاتی بجٹ خیبر پختونخوا دی پہلی ترجیح رہی ہے تے ایندے اج ریکارڈ اضافہ تھیند اپیا ہے

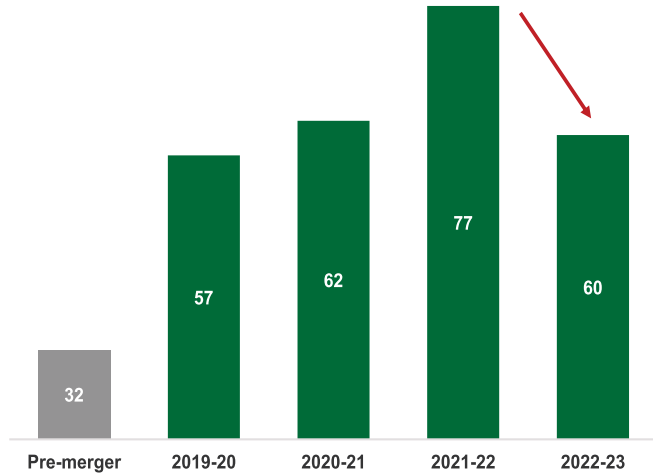
- FPA
- AIP
- Districts ADP
- MA Districts ADP
- Provincial ADP
- MA ADP

ترقیاتی بجٹ داموازنہ
ارباں روپے اج

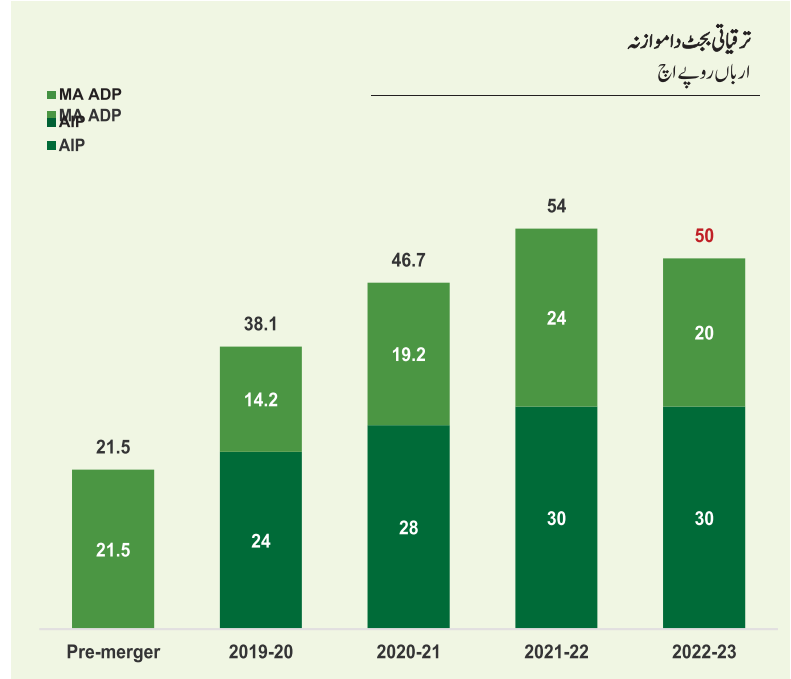

لیکن وفاقی حکومت کول ناکافی رقم دی وجہ نال ضم شدہ اضلاع دے بجٹ اچ ایس سال چنگی بھلی کمی ہوسی

ضم شدہ اضلاع دا جاری بجٹ
ارباں روپے اچ

ترقیاتی بجٹ دا موازنہ
ارباں روپے اچ

اٹے ایچ ۱۰ ارب دی رعایت ڈیون دے علاوہ حکومت اپنڑے شہریاں کوں
انصاف فوڈ کارڈ دے ذریعے مدد فراہم کریندی پئی ہے

۲۶ ارب روپے
انصاف فوڈ کارڈ واسطے مختص کیتے گے ہن

سماجی تحفظ دے ذریعے تعلیم دافروغ

SDG 4

۲.۴ ارب روپے

لڑکیاں دے وظائف واسطے مختص ہن

۲ ارب روپے

فرنیچر دی خریداری واسطے مختص ہن

۱ ارب روپے

سیکنڈ شفٹ دے وظیقاں واسطے مختص ہن

۱ ارب روپے

PTC استاداں دی خدمات واسطے مختص ہن

۰.۹ ارب

سکولوں دے طلبہ دے وظائف

بنیادی سطح سے تعلیم دافروغ

- ▶ ۴ ارب روپے ۱۱ پرائمری سے سینڈری سکولوں کے قیام کے لئے مختص ہیں
- ▶ ۲ ارب ۳۱۸ روپے ۱۳۱۸ سکولوں کی مرمت کے لئے مختص ہیں
- ▶ ۳ ارب ۱۴۳ روپے ۱۴۳۵ سکولوں کو اپ گریڈ کرنے کے لئے مختص ہیں

خیبر پختونخواہی حکومت سارے صوبے اچ بہترین مراکز بناون واسطے پر عزم ہے

۳ ارب روپے
یونیورسٹیاں واسطے مختص ہن

۴ ارب روپے
پاک آسٹریا فحوشولے واسطے مختص ہن

۱ ارب روپے
انصاف تعلیمی کارڈ واسطے مختص ہن

SDG 4

SDG 10

خیبر پختونخوا خصوصی تعلیم کوں مرکزی تعلیمی دھارے اچ
شامل کرن آلا پہلا صوبہ بن ویسی

پیشہ ورانہ مہارتاں پیدا کرنے کی فنی تعلیم دافروغ

۶۹ کروڑ روپے
TEVTA واسطے مختص ہن

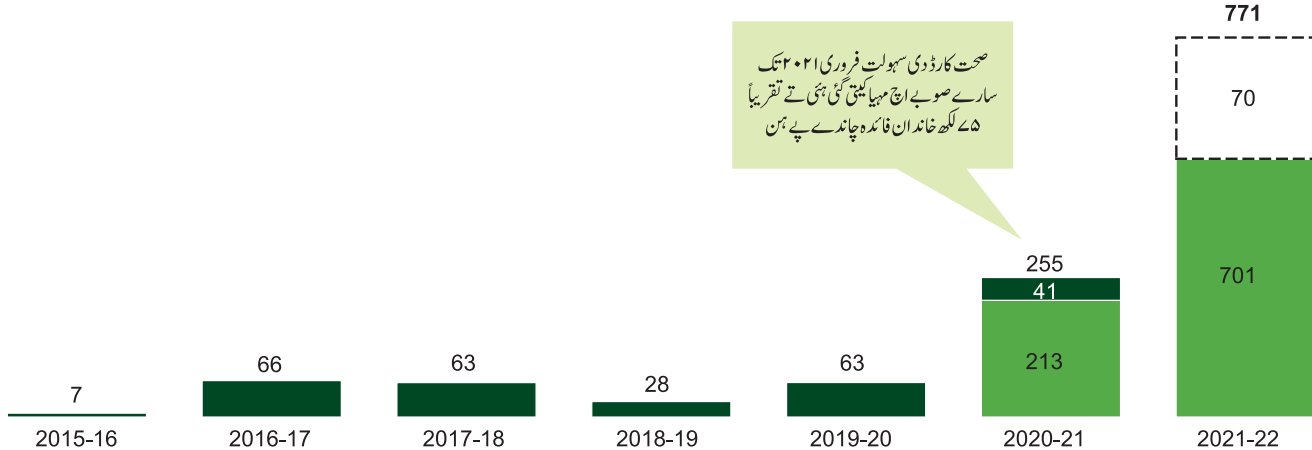

۲۰۲۱-۲۲ دے دوران صحت کارڈ پلس تے ۸ لاکھ مریضاں دا علاج تھا ہے تے ۲۰۲۲-۲۳ واسطے ایں مد اچ ۲۵ ارب روپے رکھے گئے ہن

SDG 3

۲۰۲۱-۲۲ دے عرصے اچ صحت کارڈ دا استعمال
(مریضاں دی تعداد ہزاراں اچ)

■ Utilization before universal roll-out
■ Utilization after universal roll-out

جنوری ۲۰۲۲ ایچ جگر دی پیوند کاری کون صحت کارڈ ایچ شامل کرن دے بعد ایں سال مزید ۴ علاج شامل کیتے ویسین

SDG 3

بون میر وٹرانسپلانٹ ◀

Multiple سکیر و س ◀

cochlear امپلانٹ ◀

تھیلیسیمیا ◀

انہاں کون مرحلہ وار متعارف کیتا ویسی تے انہاں واسطے ۲۰۲۵ء ارب روپے محکمہ صحت دی ADP ایچ مختص کیتے گے ہن

صحت کارڈ دادا ذرہ کار مزید وسیع کرن کیتے اضافی سہولتاں متعارف کرائی ویندیاں پے ہن

۱۰ لکھ روپے تک علاج دی سہولت

اضافی سہولتاں واسطے طریقہ کار طے تھی گیا ہے تے اظہار دلچسپی وی طلب کیتے گے ہن

OPD علاج تے دوائیاں دی سہولت

سرکاری ملازمین دے سارے سکیلز واسطے ۵ منصوبے

سرکاری ملازمین دی اپنڈی مرضی دے مطابق فیصلے دا اختیار

LHWs دے کم کوں ودھاون تے پولیو دے نظام کوں بہتر بناون کیتے اضافی رقم مختص کیتے گے ہن

1. پولیو دے نظام تے کثیر الجہتی اقدامات دے فروغ (بنوں تے ڈی آئی خان ڈویژن) کیتے ارب روپے مختص کیتے گے ہن تاکہ پولیو دے خاتمے واسطے مختلف شعباں دامر بوط نظام قائم کیتا ونجے
2. اضافی LHWs تے LHSs دی فراہمی تاکہ خدمات دی فراہمی اچھ حالگی کوں پورا کیتا ونجے، ایس مقصد کیتے ۵۰۰ ارب روپے مختص کیتے گے ہن جیندے نال ۱۳۵۰۰ اضافی LHWs تے ۷۰ اضافی LHSs بھرتی تھیسن

صحت دی اعلیٰ خدمات دی فراہمی تے ڈاکٹراں دی دستیابی یقینی بناون کیسے ۲۰۲۲-۲۳ اچ نويس MTIs تے

SDG 3

میڈیکل کالجز قائم کیسے ویسے

نويس MTIs

نويس میڈیکل کالجز

دیر اچ میڈیکل کالج

بونیر اچ میڈیکل کالج (PPP Mode)

چارسدہ اچ میڈیکل کالج

ہری پور اچ فحوشولے میڈیکل کالج

کوہاٹ انسٹیٹیوٹ آف میڈیکل اینڈ ڈینٹل سائنسز

فاؤنٹین ہاؤس پشاور

DHQ چارسدہ تے وومن اینڈ چلڈرن ہسپتال چارسدہ ہک
MTI دے طور تے

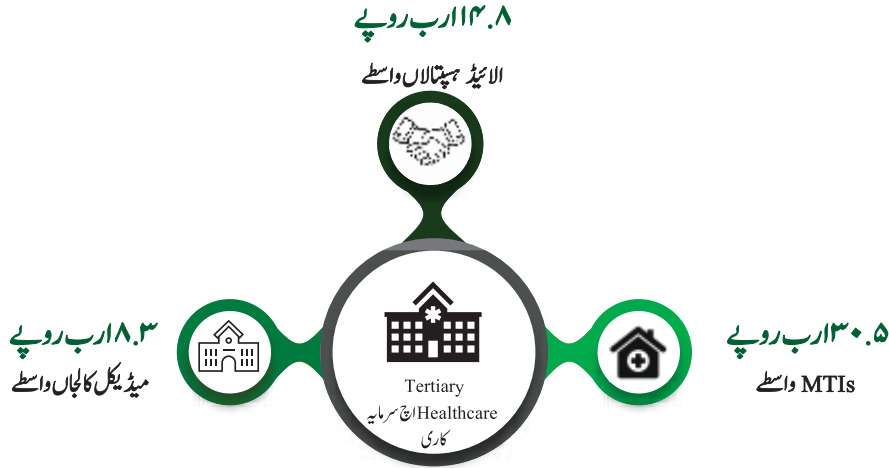
خیبر پختونخواہ دے شہریاں کیتے ۱۰ ارب کول زیادہ دی دوائیاں فراہم کیتیاں ویسں جیندے اچ
 OPD تے مفت دوائیاں پہلی دفعہ شامل کیتے گے ہن

SDG 3

بجٹ ۲۰۲۲-۲۳ اچ مختص رقم	تفصیل
10,263	دوائیاں
1,500	سارے صوبے دے سرکاری ہسپتالاں دی OPD دے مفت دوائیاں دی فراہمی (جاری تے ترقیاتی بجٹ کول)
2,300	حفاظتی ٹیکیاں تے توسیعی پروگرام (EPI)
1,963	ثانوی دکھ بھال دے صوبائی ہسپتالاں تے صحت دے بنیادی مراکز اچ دوائیاں دی فراہمی
1,750	ثانوی دکھ بھال دے صوبائی ہسپتالاں اچ اضافی دوائیاں دی فراہمی
1,250	صحت دے بنیادی مراکز اچ اضافی دوائیاں دی فراہمی
1,000	نویں شدہ اضلاع واسطے دوائیاں دی خریداری
500	غریب مریضاں واسطے ہنگامی ادویات دی فراہمی

تریکھے درجے دی صحت دی دیکھ بھال کیتے تاریخ ساز سرمایہ کاری تھیندی پئی ہے

MTIs، الائیڈ ہسپتالاں تے میڈیکل کالجاں واسطے کل ۶۷.۶ ارب دی سرمایہ کاری

صوبے دے سارے ضلعی ہسپتالاں کون بہتر بنزایا دیسی

SDG 3

نصیر اللہ بابر ہسپتال،
پشاور

مولوی جی ہسپتال،
پشاور

DHQ
ایسٹ آباد

DHQ
کرک

صوبے دے سارے ضلعی ہسپتالاں کون بہتر بنزایا ویسی

SDG 3

DHQ
چار سدہ

DHQ
ہری پور

DHQ
ڈی آئی خان

DHQ
بنوں

صوبے دے سارے ضلعی ہسپتالاں کون بہتر بنزایا ویسی

SDG 3

DHQ
دیر خاص

DHQ
نوشہرہ

DHQ
کوہاٹ

DHQ
تیمرگرہ

صحت دے شعبے اچ سرمایا کاری اچ نجی شعبے دی شمولیت

SDG 3

اچھے سرمایہ کاراں کوں راغب کرن تے شفافیت کوں یقینی بناون کیتے معاہداں تے صلاح کھنن واسطے انٹرنیشنل فنانس کارپوریشن (IFC) نال معاہدہ کیتا گیا ہے

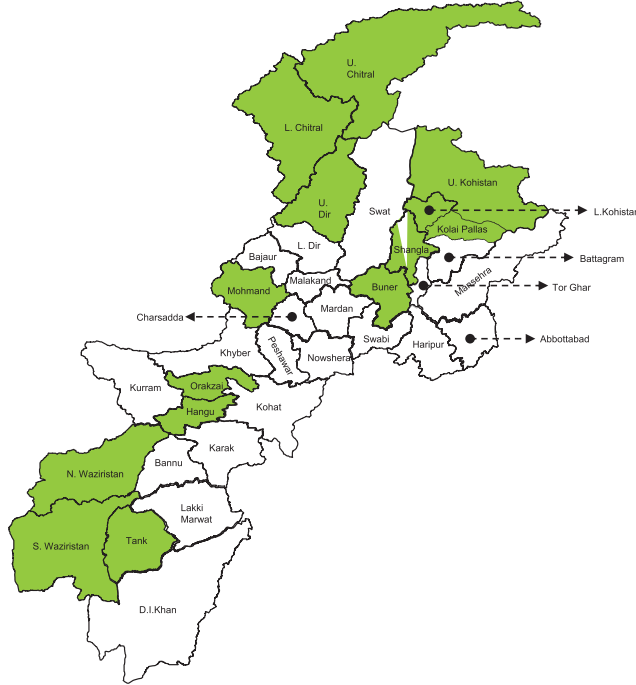

ہیلتھ فاؤنڈیشن دے تحت ۳ مزید ہسپتال ملاکنڈ، ہزارہ تے جنوبی اضلاع اچ قائم کیتے گے ہن

شہریاں کوں صحت دی بہتر سہولت دی فراہمی یقینی بناون کیتے نجی شعبے دے تعاون نال ۱۵ ضلعوں دے بنیادی صحت دے مراکز کوں بہتر بڑایا ویند اپیا ہے

SDG 3

PPP دوسرا مرحلہ

PPP پہلا مرحلہ

اپر کوہستان

بونیر

لوئر کوہستان

چترال لوئر

کولائی پالس

چترال اپر

جنوبی وزیرستان

دیر اپر

شمالی وزیرستان

موہمند

ہنگو

شمالگلہ

اورکزئی

ٹانک

تورغر

سرکاری تے نجی شراکتداری دے تحت حکومت دی طرفوں ۵۰۰ ملین دی رعایت نال ۸ ضلعاں اچ MRI دی سہولت دی فراہمی

SDG 3

درجہ A ہسپتالاں دی فہرست

1. سید وگروپ آف ٹیچنگ ہاسپٹلز
2. خلیفہ گل نواز ہسپتال بنوں
3. DHQ ہسپتال چارسدہ
4. DHQ ہسپتال کوہاٹ
5. DHQ ہسپتال ہری پور
6. DHQ ہسپتال مانسہرہ
7. DHQ ہسپتال ملاکنڈ
8. DHQ ہسپتال لوزدیر

ثانوی دیکھ بھال دے ۲۰ ہسپتالاں دے علاوہ ۲۴ اضلاع دے مزید ۵۸ ہسپتالاں کوں سرکاری تے نجی شعبے دی شراکتداری دے تحت گھن آیا ویسی

SDG 3

آؤٹ سورس تمبیون آئے ثانوی دیکھ بھال دے ہسپتالاں دی فہرست

Merged districts

	Hospital name	District
1	Cat-D hospital Lora	Abbottabad
2	Cat-D hospital Boi	Abbottabad
3	Cat-D hospital Kakki	Bannu
4	Cat-D hospital Jani Khel	Bannu
5	Cat-D hospital Banna	Battagram
6	Cat-D/THQ hospital Booni	Chitral Upper
7	Cat-D/THQ hospital Paroa	D.I. Khan
8	Cat-D/THQ hospital Panyala	D.I. Khan
9	Cat-D/THQ hospital Kulachi	D.I. Khan
10	Cat-D hospital Munda	Dir Lower
11	Cat-D hospital Mayar	Dir Lower
12	Cat-D hospital Garum Chashma	Dir Lower
13	Cat-D hospital Barawal	Dir Upper
14	Cat-D hospital Patrak	Dir Upper
15	DHQ Hangu	Hangu
16	Cat-D hospital Hangu	Hangu
17	Cat-D hospital Khanpur	Haripur
18	Cat-D hospital Sarai Naimat Khan	Haripur
19	Cat-D hospital Sabirabad	Karak
20	Cat-D hospital Latember	Karak
21	Cat-C/THQ hospital Banda Daud Shah	Karak
22	Cat-C hospital Takhti Nasrati	Karak
23	Cat-D hospital Shakardara	Kohat
24	Cat D hospital Lachi	Kohat
25	Cat-A DHQ Landi Kotal	Khyber
26	Cat-D hospital Jamrud	Khyber
27	Cat-D hospital Bara	Khyber
28	DHQ Lakki Marwat	Lakki Marwat
29	Cat-D Titter Khel	Lakki Marwat
30	Cat-D hospital Tajori	Lakki Marwat

	Hospital name	District
31	Cat-D hospital Agra	Malakand
32	Cat-D hospital Thana	Malakand
33	Cat-D/T.H.Q. hospital Balakot	Mansehra
34	Cat-D/Civil Hospital Baffa	Mansehra
35	Cat-D Civil Hospital Gari Habibullah	Mansehra
36	Cat-D hospital Oghi	Mansehra
37	Cat-D hospital Rustam	Mardan
38	Cat-D hospital Toru	Mardan
39	Cat-D hospital Shahbaz Garhi	Mardan
40	Cat-D hospital Manki sharif	Nowshera
41	Cat-D hospital Dag Ismail Khel	Nowshera
42	Cat-D/Civil Hospital Akora Khattak	Nowshera
43	Cat-D/Civil Hospital Ziarat Kaka Sahib	Nowshera
44	Cat-B/DHQ Hospital Miran Shah	North Waziristan
45	Cat-D hospital Kalaya	Orakzai
46	Cat-D hospital Daboori	Orakzai
47	Cat-D hospital Gara Tajik	Peshawar
48	Cat-D/Civil Hospital Mattani	Peshawar
49	Cat-D hospital Badhber	Peshawar
50	Cat-C hospital Nahaqi	Peshawar
51	Cat-C hospital Kohati Gate	Peshawar
52	Cat-D hospital Besham	Shangla
53	Cat-D hospital Chakisar	Shangla
54	Cat-D/Civil Hospital Kalu Khan	Swabi
55	Cat-D hospital Yar Hussain	Swabi
56	Cat-D Civil Hospital Manglore	Swat
57	Cat-D Civil Hospital Kalam	Swat
58	Cat-D hospital Ama Khel	Tank

خدمات دی فراہمی بہتر بناون تے عام آدمی کوں سہولت ڈیون کیتے اہم اقدامات کیتے ویندے پے ہن

ڈاکٹراں دی افرادی قوت دے نظام کوں بہتر چلاون کیتے
کمپیوٹرائزڈ سسٹم متعارف کرایا ویندایا ہے

متحدی کوٹھے دے نظام کوں
آوٹ سورس کرن

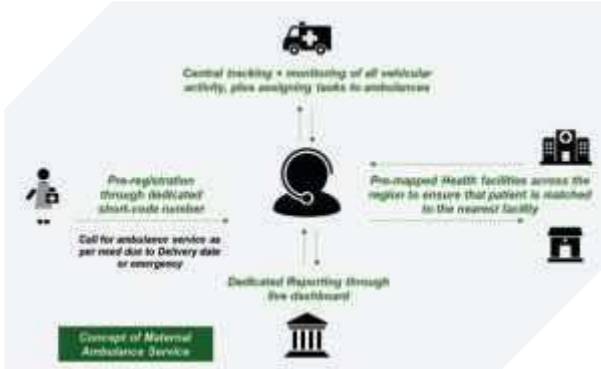
خون دی منتقلی دی سہولت کوں
آوٹ سورس کرن

محکمہ صحت دے نوین کنٹریکٹ رولز دے تحت پہلے
مرحلے اچ ۱۲۹۸ سپیشلسٹ تے جزل پریکٹیشنرز دی
بھرتی

ہسپتالاں دے درمیان ایبوی لینس سروس دی کامیابی دے بعد ہک مربوط زچگی ایبوی لینس سروس وی سارے صوبے اچ شروع کیتی ویندی پئی ہے

SDG 3

ایں سہولت کوں مرحلہ وار بنیاداں تے ضم شدہ اضلاع کول شروع کیتا ویسی تے بند و بستی اضلاع تک توسیع ڈتی ویسی، ایندے تے ۳ ارب روپے دا جاری بجٹ خرچ تھیسے

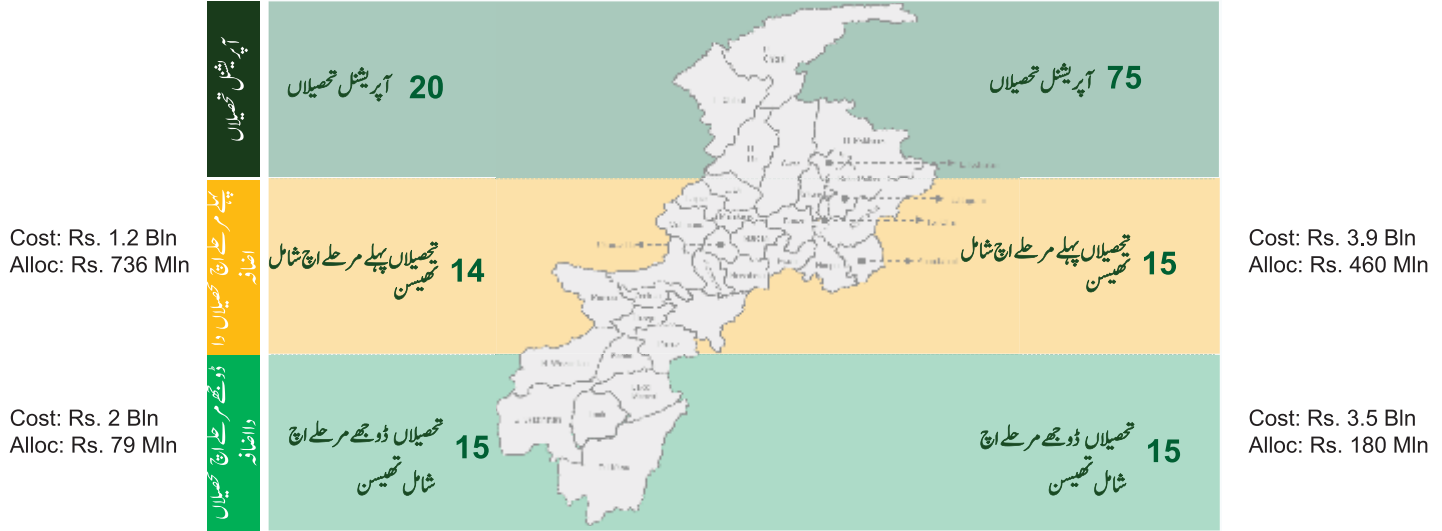
-Rs. 400 Min current year funding NMDs procurement in final stages (development funding)
-Rs. 900 Min for settled districts on current state

ریسکیو 1122 کوں ساری تحصیلاں تک وسعت ڈتی ویندی پئی ہے

SDG 3

نویں ضم شدہ اضلاع

بندوبستی اضلاع

کل ۱۰۶ ارب روپے دی لاگت نال ریسکیو 1122 کوں بندوبستی تے ضم شدہ اضلاع دی ساری تحصیلاں تک وسعت ڈتی ویندی پئی ہے

ہائی ویز تے سیٹلائٹ اسٹیشنز قائم کرن دے نال فائر بریگیڈ دی سہولت ریسیو 1122 اچ ضم کیتی ویسی

SDG 3

۸ سیٹلائٹ ریسیو اسٹیشنز

1. کوہاٹ بنوں روڈ
2. گمبیلہ انڈس ہائی وے
3. پشاور مردان موٹروے
4. مردان صوابی موٹروے
5. قراقرم ہشام ہائی وے
6. سوات ایکسپریس وے
7. لواری ٹنل ہائی وے
8. سرانے سالار انٹر چینج

حکومتی خرچاں اچھ صفائی کول بنیادی اہمیت حاصل ہے

SDG 6

SDG 11

۴۱۲۰ ملین روپے
WSSCs / WSSP واسطے مختص ہن

۱۰۰۰ ملین روپے
WSSCs دی خدمات بہتر بناون واسطے مختص ہن

۹۶۷ ملین روپے
WSSCs دائرہ کار وسیع تے منظم کرن واسطے مختص ہن

بلدیاتی خدمات دامعیار چنگا کرن کیتے TMAس تے لوکل اتھارٹیز کوں رقم ڈتی ویسی

SDG 11

۲۴.۶ ارب روپے
تحصیل حکومت دی ترقی واسطے مختص ہن

۹.۴ ارب روپے
لوکل کونسلز دی امداد واسطے مختص ہن

۲ ارب روپے
TMAس واسطے مختص ہن

۱ ارب روپے
ڈیولپمنٹ اتھارٹیز واسطے مختص ہن

Tehsil development budget includes Settled districts and Merged districts

Tehsil development budget includes Settled districts and Merged districts

شہری تے دیہی حکومتاں

SDG 11

۱۶.۴ ارب روپے
شہری تے دیہی حکومتاں دے ترقیاتی بجٹ واسطے
مختص ہن

۲ ارب روپے
صفائی دی خدمات کوں بہتر کرن واسطے مختص ہن

شہریاں دی سلامتی تے تحفظ کوں یقینی بناؤں کیتے فنڈز مختص کیتے گے ہن

SDG 16

۵۰۰ ملین روپے
سیف سٹی پشاور واسطے مختص ہن

مستحکم سیاحت تے رقم خرچ کرن حکومتی ترجیحات اچ شامل ہے

SDG 8

SDG 15

۸۰۰ ملین روپے

اسپیشل ڈویلپمنٹ اتھارٹیز واسطے مختص ہن

۴۴۶ ملین روپے

گلیات، کاغان تے سوات ڈویلپمنٹ اتھارٹیز واسطے
مختص ہن

۱۰۰ ملین روپے

ٹورازم پولیس واسطے مختص ہن

سڑکاں دے بہترین نظام دے زریعے رسائی بہتر بناون

SDG 9

مادگٹ - خار، خار - تیرگرہ تے تور غنڈی - خار سڑکاں دی بہتری
خرچہ: ۷ ارب روپے

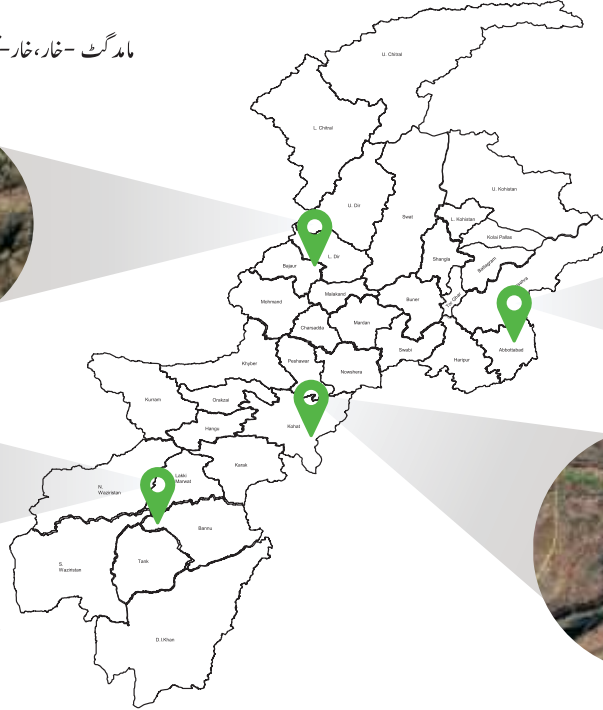
حویلیاں - دھستوڑ، ایبٹ آباد بائی پاس روڈ دی تعمیر
خرچہ: ۳.۵ ارب روپے

کڑپہ - شکر درہ روڈ دی بہتری
خرچہ: ۲.۳ ارب روپے

بنوں - میران شاہ - غلام خان روڈ کول دورویہ کرن
خرچہ: ۹.۷ ارب روپے

پاکستان دی سب کول جدید بس سروس کوں وسعت ڈیون

SDG 11

۸۲ نوں بساں خریدیاں گیاں ہن تاکہ مسافراں دی روزانہ گنجائش
کوں ۵۰,۰۰۰ تک ودھایا ونجے

ارب روپے نوں فیڈروٹس شروع کرن کیتے مختص کیتے گے ہن

- ورسک روڈ
- خیر روڈ
- ریگی ماڈل ٹاؤن
- چارسدہ روڈ ایکسٹینشن
- حیات آباد فیرا
- پی بازار

ٹیکنالوجی دے فروغ تے مستقبل واسطے درکار مہارتاں کوں ترقی ڈیون کیترے رقم مختص کیترے گئی ہے

SDG 9

۲۲۵ ملین روپے
یوتھ سکلز ڈویلپمنٹ واسطے مختص ہن

۷۷۳ ملین روپے
ٹیکنالوجی زون تے IT پارکس واسطے مختص ہن

۴۵۶ ملین روپے
سیٹیزنز فیسیلیٹیشن سینٹرز واسطے مختص ہن

حکومت ماحولیاتی تبدیلی کول پوری طرح آگاہ ہے تے اس واسطے گرین انرجی پیدا کرن تے توجہ ڈیندی پئی ہے

SDG 7

۴ ارب روپے
شمسی توانائی واسطے مختص ہن

۱۵.۸ ارب روپے
پن بجلی دی پیداوار واسطے مختص ہن

۲ ارب روپے
ضم شدہ اضلاع اچ بجلی دے ترسیلی نظام واسطے مختص ہن

ساڈا مقصد ہے کہ جدید ٹیکنالوجی سے زیادہ کول زیادہ درختاں دے زریعے ماحولیاتی آلودگی دے مسئلے کو حل کروں

۱۷۸۷ ملین روپے
بلین ٹری سونامی پروگرام واسطے مختص ہن

۱۵۰ ملین روپے
ماحول دوست کاشتکاری دے طریقوں واسطے مختص ہن

۱۰۰ ملین روپے
ہوادری کو الٹی چیک کرن واسطے مختص ہن

۱۰۰ ملین روپے
کلائمیٹ چینج ایکشن پلان واسطے مختص ہن

SDG 1

SDG 8

SDG 9

دراہن اکناک زون دا قیام

گرین ہائیڈروجن دی پیداوار

دومن بزنس پارک دا قیام

نیو پشاور ویلی سٹی

PDA کول منظور شدہ سوسائٹی

۱۸۶،۴۰۰ کنال دارقبہ

۲۲،۰۵۶ رہائشی پلاٹ

SDG 5

SDG 10

خیبر پختونخوا ادا حکومت صوبے دی خواتین کوں باختیار بڑیندی ہے

۲۴۰۰ ملین روپے

چھوٹے درمیانے کاروباراں واسطے بینک آف خیبر دے SAAF تے
RAAST پروگراماں اچ خواتین کیتے مختص ہن

۵۰۰ ملین روپے

ڈیڑھ لاکھ تے خواتین واسطے انڈور گیمز کیتے مختص ہن

۳۴۴ ملین روپے

ڈیڑھ لاکھ تے خواتین واسطے انڈور گیمز کیتے مختص ہن

۱۰۰ ملین روپے

خواتین کوں باختیار بناون کیتے مختص ہن

۸۵ ملین روپے

وومن سکول ڈیولپمنٹ سینٹر ڈا واسطے مختص ہن

۵۰ ملین روپے

خواتین دی حفاظت واسطے مختص ہن

◀ MTI ہسپتالاں اچ ڈے کیئر سینٹر قائم کیتے گے ہن

◀ پشاور اچ وومن کرائس سینٹر قائم کیتے گے ہن

SDG 5

SDG 10

خیبر پختونخوا دی حکومت معاشرے دے کمزور طبقات دی دیکھ بھال تے انہاں کوں با اختیار بناون واسطے پر عزم ہے

۲۶۵ ملین روپے
اقلیتاں واسطے مختص ہن

۱۰۰ ملین روپے
بزرگ شہریاں واسطے مختص ہن

۵۰ ملین روپے
مختصاں دی بہتری واسطے مختص ہن

۱۱۵ ملین روپے
منشیات دے عادی، کمن تے دیگر واسطے مختص ہن

۲.۶ ارب روپے
خطبیاں دے وظائف واسطے

SDG 2

SDG 6

SDG 11

دیگر اہم منصوبے

۱۰.۷ ارب روپے
زراعت تے مویشیاں واسطے مختص ہن

۱۲.۷ ارب روپے
شہری ترقی واسطے مختص ہن

۱۱.۶ ارب روپے
پیون دے صاف پانگری واسطے مختص ہن

۱۷.۸ ارب روپے
آبپاشی واسطے مختص ہن

موضوعات

1	قومی معاشی منظر
2	بجٹ کوں سمجھڑاں
3	جائزہ برائے 2021-22
4	2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر
5	2022-23 شعبہ جاتی بجٹ
6	اہم نکتاں دی تفصیل
7	معاشی اصلاحات
8	مستقبل دا اصلاحاتی سفر

6.4

خرچے تے آمدن

6.3

تنخواواں تے پنشن

6.2

بجلی دا خالص منافع
(NHP)

6.1

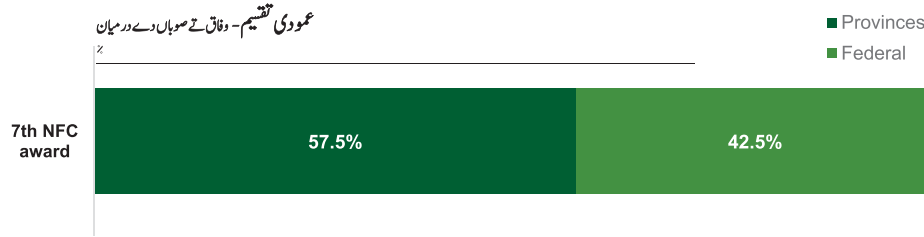
قومی مالیاتی کمیشن
(NFC)

1973 دے آئین دے پہلے باب دا چوتھا حصہ آمدن دی تقسیم دے متعلق ہے

این ایف سی ایوارڈ وفاق تے صوباں دے درمیان محصولات دی تقسیم دا بنیادی ڈھانچہ ہے

ستوائ NFC ایوارڈ 2010 کول رائج ہے

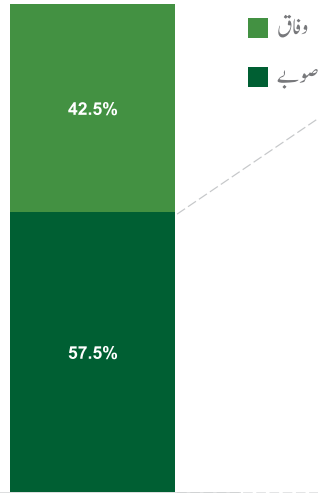

صوباں دے درمیان تقسیم دے اشارے

#	اشارے	تناسب
1	آبادی	82.0%
2	غربت / پسماندگی	10.3%
3	محصولات دی وصولی / پیداوار	5.0%
4	گھٹ گھنجان آبادی	2.7%
	کل	100.0%

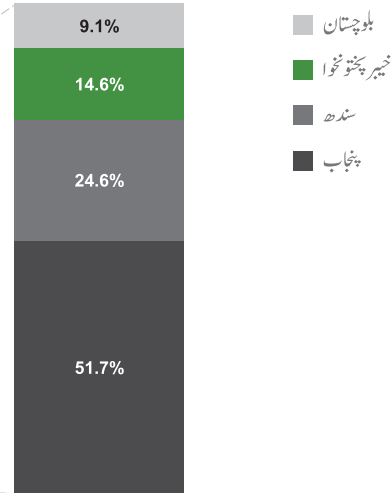
ستواں NFC ایوارڈ 2010 کول رائج ہے

عمودی تقسیم - وفاقی صوبوں کے درمیان

Vertical distribution

صوبوں کے درمیان اتنی تقسیم وائے تناسب

Horizontal distribution

خیبر پختونخوا کی آبادی اچ 13.5 فیصد کول 17.3 فیصد دا اضافہ تھیا ہے جیندی وجہ کول NFC اپوارڈ دی تجدید ضروری ہے

2017 دی مردم شماری دے مطابق آبادی دا تناسب	1998 دی مردم شماری دے مطابق آبادی دا تناسب	
14.8%	13.5%	خیبر پختونخوا
2.4%	2.4%	سابقہ فانا
17.3%	15.9%	خیبر پختونخوا بشمول سابقہ فانا

خیبر پختونخوا نے ڈاھویں NFC ایوارڈ وسطے بنیادی اصول تجویز کیتے ہن

- (a) ایسا ایوارڈ جیڑا ساراں کیتے قابل قبول ہووے
- (b) بنیادی نکتہ کل آمدن اچ اضافہ کرن ہے تے اے این ایوارڈ دا محور ہووے نوا چاہیدا ہے
- (c) غریب صوبے مالی مساوات دے مستحق ہن، لہذا ایوارڈ اچ صوباں دے این حق کوں پوری طرح شامل کرنا چاہیدا اے
- (d) NFC ایوارڈ کوں ملک دے مالی انتظام اچ بہتری دے موقع دے طور تے استعمال کرنا چاہیدا ہے، مثال دے طور تے پنشن دے مسئلے کوں مل کے حل کرن دا عزم
- (e) آزاد NFC سیکرٹریٹ دا قیام
- (f) مالی انتظامات کوں بہتر بناون کیتے متبادل فارمولے دی ضرورت

خیبر پختونخوا دے مسائل کوں ڈاہویں NFC ایوارڈ اچ حل تھیونڑا چاہیدا ہے

ستویں NFC ایوارڈ دی تصحیح

(a) فائادے خیبر پختونخوا اچ ضم تھیونڑ دے بعد ستویں NFC ایوارڈ دی آئین نال عدم مطابقت دا خاتمہ

ڈاہویں NFC دے اہم نکات:

- (a) سابقہ فائادے قبائلی اضلاع دی ترقی واسطے قومی لائحہ عمل بنڑاون
- (b) آئین دی شق (2) 161 دی عدم تعمیل کوں ختم کر کے NHP دے مسئلے کوں حل کرن
- (c) ڈاہویں ایوارڈ کیسے 2017 دی مردم شماری کوں بنیاد بنڑاون
- (d) ایوارڈ ترتیب ڈیون کیسے قومی مالیاتی تقسیم دے ڈوجھے ذرائع (مثال دے طور تے خام مال تے فیڈرل ایکسائز ڈیوٹی) کوں زیر غور گھن آنونڑ
- (e) NFC ایوارڈ کوں سارے وفاق دے بہتر مفاد اچ مالی مساوات دا حامل بنڑاون

خیبر پختونخوا سابقہ فائٹے NFC دی ذیلی کمیٹی دے جلد
از جلد اجلاس دامطالبہ کریندا ہے

پانڈی خیبر پختونخوا دے وسائل اچ بہوں اہم ہے تے پن بجلی داخالص
منافع صوبے دے مالی وسائل اچ اہم کردار ادا کریندا ہے

پن بجلی داخالص منافع 1973 دے آئین دے تحت ڈتا ویندا ہے

آئین پاکستان دی شق (2) 161

وفاقی حکومت کون ملنر آ لے منافع جات یا ہائیڈرو الیکٹرک سٹیشن کول وافر مقدار اراج پیدا
تھیونر آلی بجلی دے حوالے نال وفاقی حکومت دی طرف کول کیں وی یاداشت یا سمجھوتے
دے تحت حاصل تھیونر آ لے منافع اوں صوبے کول ادا کیتا ویسی جتھاں ہائیڈرو الیکٹرک
سٹیشن ہو سی

پن بجلی دے خالص منافع دا معاملہ بہوں پیچیدہ ہے تے ایندہ تصفیہ صوبے وسطے بہوں اہم ہے

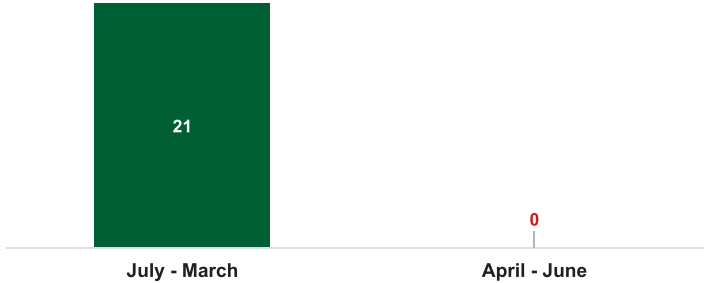
بجلی دی رائلٹی دی ادا نیگی ڈوجھے ملاں ایچ وی ایویں ہی ہوندی ہے

پوری دنیا ایچ پائٹری
کول بجلی دی پیداوار
تے رائلٹی وصول کیتی
ویندی ہے

حکومت خیبر پختونخوا پن بجلی دے خالص منافع دے معاملے دی پیروی کریندی پئی ہے

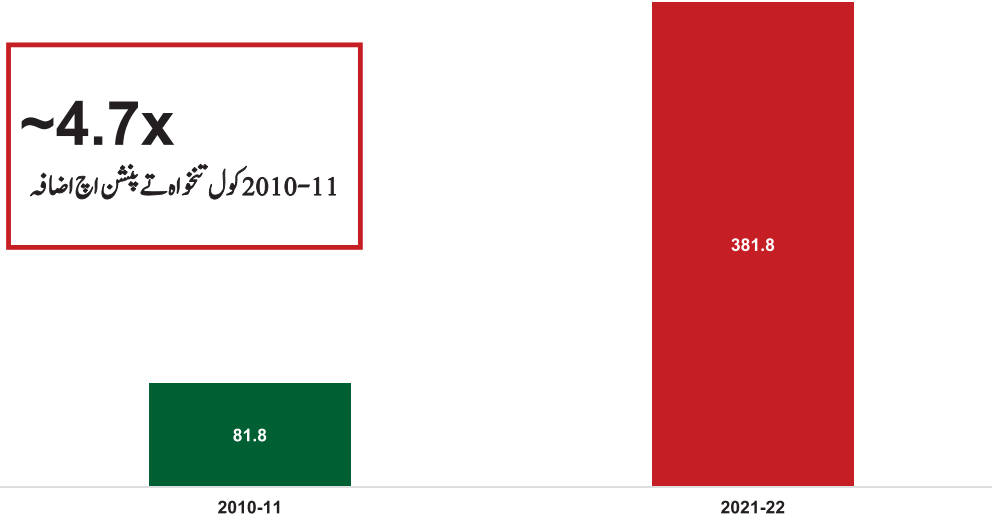
مالی سال ۲۰۲۱-۲۲ دے دوران بجلی دے خالص منافع دی منتقلی
(ارباں اچ)

- پن بجلی دے خالص منافع دے مسئلے کوں اے جی این قاضی فارمولے دے تحت حل کرن کوں یقینی بناون دی کوشش کیتی ویندی پئی ہے۔
- درمیانی مدت کیتے ۲۰۱۶ دی سمجھوتے دی یاداشت تے بشمول ۵٪ اینڈ کسیشن عمل در آمد کرن دی کوشش کیتی ویندی پئی ہے
- حکومت خیبر پختونخواہ کوں پن بجلی دے خالص منافع دی ماہانہ ادائیگی واپڈا دی بجائے ادارہ جاتی بنیاد تے ہوو نوری چاہیدی ہے
- موجودہ واجبات تے تصفیے کیتے اکٹھی ادائیگی دی کوشش جاری ہے، جیندی موجودہ وزیر خزانہ نے یقین دہانی کرائی ہے

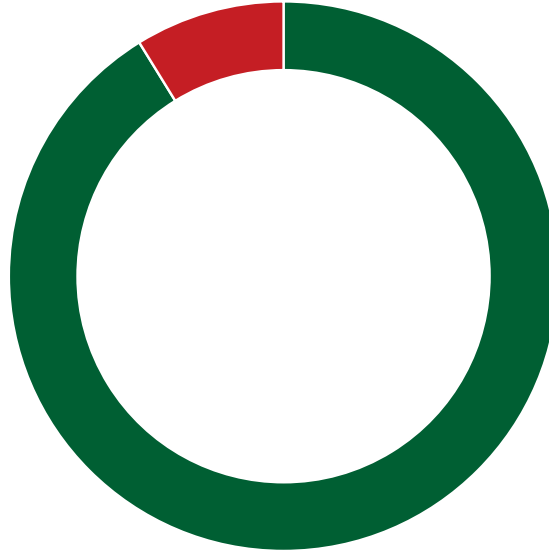
حکومت دا تنخواہ تے پنشن دا خرچہ پچھلے 10 سالوں اچ 350% ودھ گیا ہے

تنخواہ تے پنشن دے خرچوں دا مقابلہ، 2010-2022
ارب روپے - بندو سستی اطلاع

حکومتی بجٹ اچ تمام محنت کش طبقے دا خیال رکھا ویندا ہے، تمام محنت کش طبقے دا صرف ۸٪ حکومتی اداراں اچ کم کریندے ہن

533,763 لوگ سرکاری ملازم ہن
جو کہ کل تعداد دا 7.4٪ ہے جنہاں تے بجٹ دا
45٪ خرچ ٹھیندا ہے

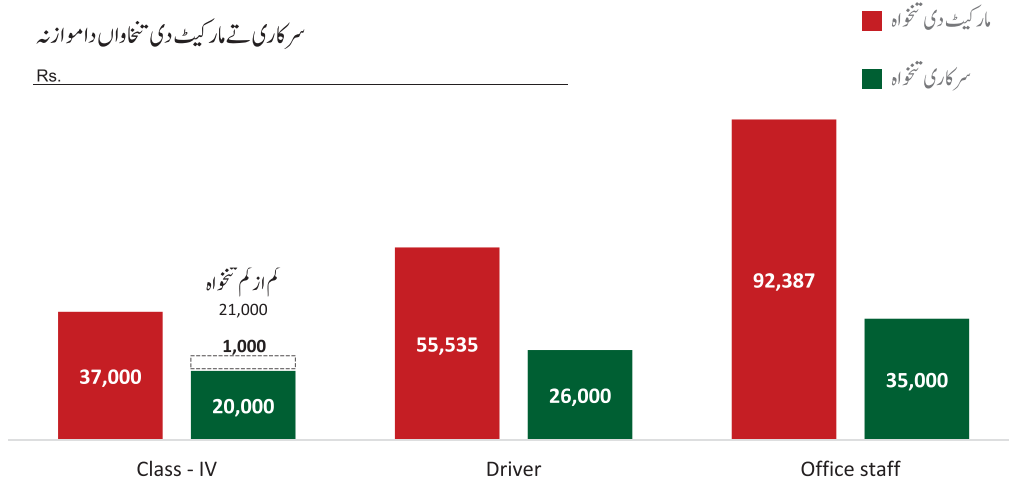

6,634,091 لوگ نجی شعبے نال وابستہ ہن
جو کہ کل تعداد دا 92.6٪ ہن تے انہاں تے
34٪ بجٹ خرچ ٹھیندا ہے

مشکلاں دے باوجود سرکاری لوکاں دے تنخواواں مارکیٹ کول چنگیاں ہن

سرکاری تے مارکیٹ دی تنخواواں داموازنہ

Rs.

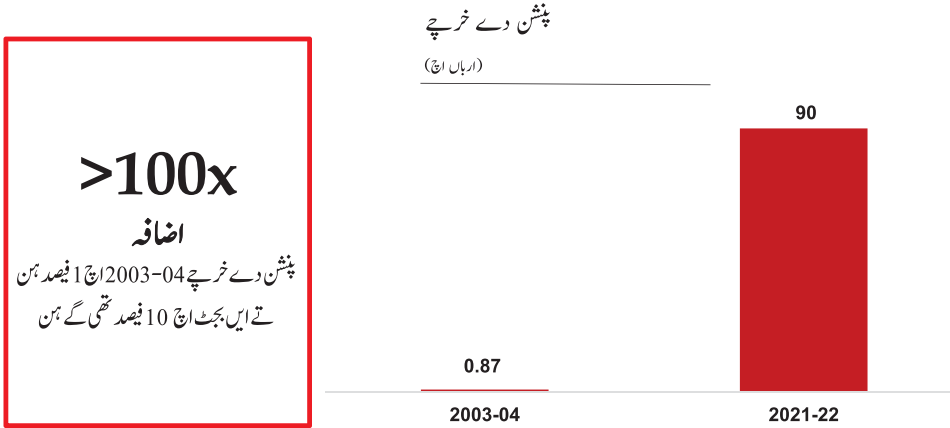
سرکاری سٹاف دا اسٹرکچر تے اوندے اخراجات

گریڈ دے مطابق منظور شدہ اسامیاں دی تقسیم

2022-23

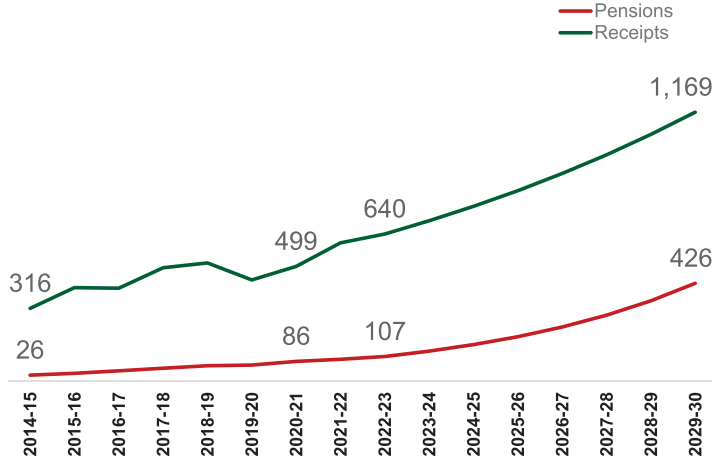

پچھلے 17 سالوں میں پینشن دی مدد اچھے خرچے کل بجٹ دا 11 فیصد کول ودھ کے 10 فیصد کول دی زیادہ تھی گئے ہن

اگر ایہ حوالہ رہی تاں پینشن دے خرچے 2023 تک 107 ارب تے 2030 تک 426 ارب تک ودھ ویسین

پینشن دا اندازہ - 2030 تک
ارب روپے اج

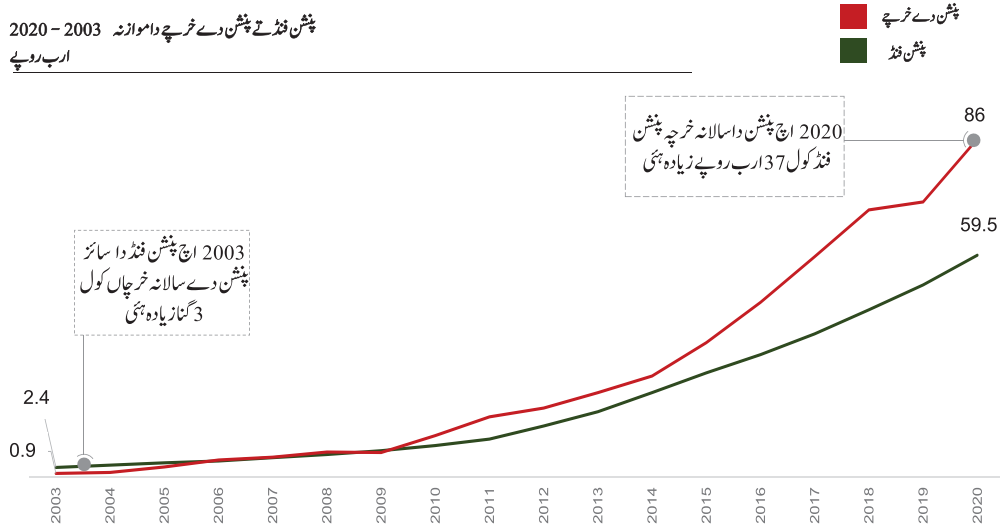

پچھلے 10 سالوں اج پینشن دا خرچہ
محصولات دا 40% رہیا ہے

پچھلے 5 سالوں اج پینشن تے
محصولات اج سالانہ بالترتیب 22%
تے 9% دا اضافہ تھیا ہے

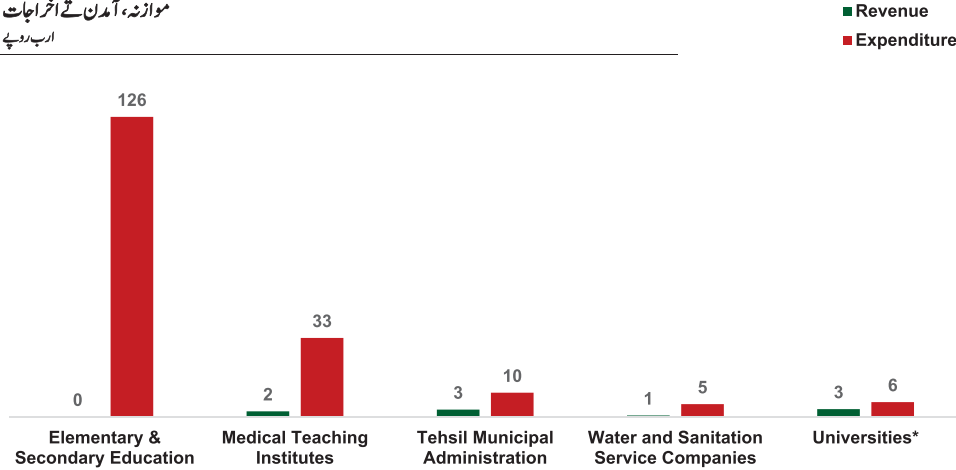
اسی رفتار ناں اضافے دی صورت اج
10 سالوں دے اندر پینشن نصف
ٹریبلین تک پونج ویسی

پینشن اصلاحات دے بغیر پینشن دی مکمل ادائیگی کیتے پینشن فنڈ 1 ٹریلین کول زیادہ ہو نوا چاہید ہے

ٹیکس ڈیون کیوں ضروری ہے؟ حکومت کوں عوام سے خرچ کرن کیتے فنڈز دی ضرورت ہوندی ہے

موازنہ، آمدن سے اخراجات
ارب روپے

*Selected sample of 4 KP universities

موضوعات

1	قومی معاشی منظر
2	بجٹ کوں سمجھڑاں
3	جائزہ برائے 2021-22
4	2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر
5	2022-23 شعبہ جاتی بجٹ
6	اہم نکلاں دی تفصیل
7	معاشی اصلاحات
8	مستقبل دا اصلاحاتی سفر

7.4

شفاف تے موثر مالی
منصوبہ بندی

7.3

کاروبار کرن دی آسانی

7.2

مالی اختیارات دی منتقلی

7.1

مستقبل واسطے پنشن
کوں محفوظ بناون

7.7

مالی گنجائش دی فراہمی

7.6

قانون سازی ایچ
اصلاحات

7.5

ملازمین دی دیکھ بھال

موجودہ ملازمین دی پنشن کوں یقینی بناون کیتے اہم اقدامات کیتے گئے ہیں

اثرات!
۱۲ ارب روپے سالانہ

موجودہ ملازمین دی پنشن کوں یقینی
بناون کیتے اہم اقدامات کیتے گئے ہیں

- قبل از وقت ریٹائرمنٹ کیتے کم از کم عمر کوں ۲۵ سال
دی ملازمت یا ۵۵ سال دی عمر (بیٹھے بعد اچ تھیوے)
تک ودھایا گیا ہے

اثرات!
۱۱ ارب روپے سالانہ

پنشن دے قوانین اچ تبدیلی

- پنشن دے مستحقین کوں پنشن دی بوجھیاں حومہ پنشن
دے شوہر، بچاں، سنے والدین تک محدود کیا گیا ہے
- ڈبل پنشنرز دا خاتمہ کیا گیا ہے
- بوجھیاں پنشن اچ 75% کول 100% زیادہ کر ڈئی گئی ہے

موجودہ ملازمین دی پنشن کوں یقینی بناون کیتے اہم اقدامات کیتے گئے ہیں

خیبر پختونخوا رسول سروٹ ایکٹ ۱۹۷۳ اچ تراہیم

تراہیم دی منظوری دے بعد بھرتی تھیون آلے ملازمین واسطے شرکت داری پنشن اچ شامل تھیون لازمی ہوسی

حکومت تے ملازمین پنشن فنڈ اچ حصہ ڈسین

- ہر نوں ملازم بنیادی تنخواہ دا ۱۰ فیصد پنشن فنڈ اچ ڈیسی
- حکومت دی اتنا یا زیادہ حصہ پنشن فنڈ اچ ڈیسی

شرکت داری
پنشن دا نظام

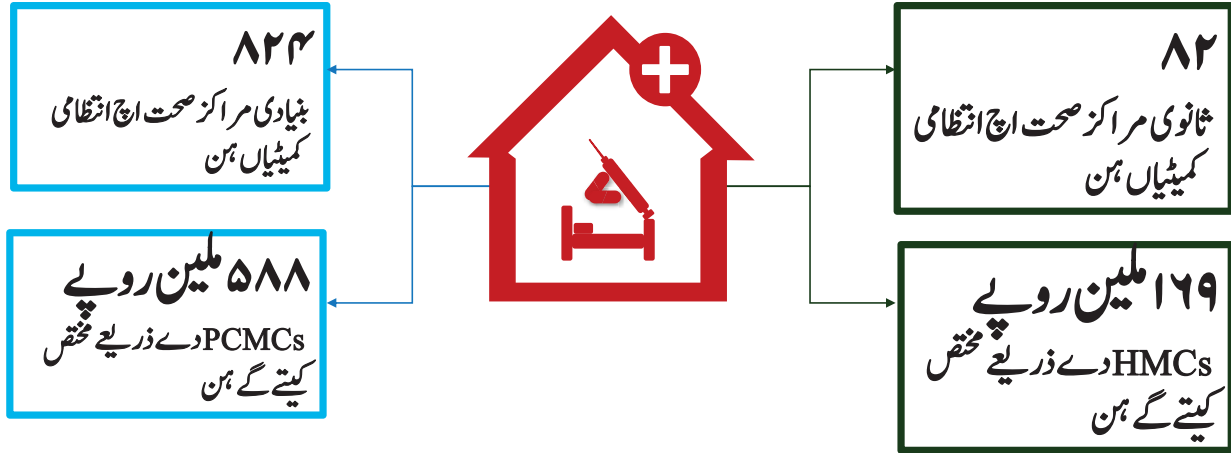

مزید خصوصیات اچ شریعت دے مطابق فنڈ دا
انتخاب کرن تے رضا کارانہ شرکت داری شامل ہن

- ریٹائرمنٹ دے موقع تے یکسویت ادا کنگی یا سالانہ وظیفے واسطے مزید سرمایہ کاری دا انتخاب
- موجودہ ملازمین دی شرکت داری پنشن دے نظام دا انتخاب کر سگدے ہن

صحت دے مراکز کوں چلاون کیتے مالی اختیارات مقامی سطح تے منتقل کیتے گے ہن

ہسپتالاں دے بہتر انتظام تے مالی اختیارات دی صحیح معنی اچ منتقلی کیتے ثانوی درجے دے سارے ہسپتالاں دے MSs کوں DDOs بنزایا گیا ہے

خیبر پختونخوا مقامی حکومتوں دے نویں انتخابات کر اون تے تحصیل حکومتوں کوں اختیارات منتقل کرن آلا پہلا صوبہ ہے

مقامی حکومتوں دے
انتخابات داکامیاب
انقدا!

معاشی سرگرمی کوں تیز کرن کیتے ٹیکس دی چھوٹ تے اضافی ٹیکساں دا خاتمہ

<ul style="list-style-type: none"> • 12 قسماں واسطے گھٹ شرح متعارف کرائی گئی ہے • گھٹ شرح کوں مزید 17 قسماں تک توسیع پئی گئی ہے 		غریب دوست شرح	KP ریونیو اتھارٹی
<ul style="list-style-type: none"> • لینڈ ٹیکس دا خاتمہ 		زرعی شعبے اچ چھوٹ	بورڈ آف ریونیو
<ul style="list-style-type: none"> • شرح کوں ہک روپے تک گھٹا کے رجسٹریشن دی حوصلہ افزائی • مفت ڈیو جھی رجسٹریشن 		گاڑیاں دی رجسٹریشن	ایکسائز ٹیکسیشن
<ul style="list-style-type: none"> • اعلیٰ تعلیم واسطے مفت ہوسٹل تے لائبریری دی سہولت • بنیادی تے ثانوی تعلیم دے سکولوں اچ طلبہ و طالبات کیتے کوئی داخلہ فیس نہ ہوسی 		تعلیم	تعلیم
<ul style="list-style-type: none"> • ۱۲۰ چھوٹے کاروباراں کوں ٹریڈ لائسنس فیس تے TMA دے معانے کول استثنیٰ ڈتا گیا ہے 		TMA's	مقامی حکومت

ٹیکس دے نظام کوں مضبوط بناؤں تے ٹیکس چوری روکنز کیتے مختلف اقدامات کیتے گئے ہن

FBR تے بورڈ آف ریونیو دے درمیان مفاہمت دی یادداشت
مکملہ ٹیکس چوری دی نشاندہی واسطے ٹیکس فائلنگ تے دیا تھ سیٹیمنٹ
دے ذریعے مطلوبہ معلومات دا تبادلہ

دھوکہ دہی روکنز تے جعلی سٹامپ پیپر دے
خاتمے واسطے E-Stamping متعارف
کرائی دیندی پئی ہے

خیبر پختونخوا شفافیت تے یقین رکھیندا ہے تے اعداد و شمار دے متعلق دستاویزات تک عوام کوں رسائی ڈیندا ہے

پچھلے ۳ سالوں کول آمدن تے خرچے دی
رپورٹ شائع تھیندی پئی ہے

اے واحد حکومت ہے جیہڑی قرضوں دے متعلق شماریاتی رپورٹ شائع کریندی ہے

اے واحد حکومت ہے جیہڑی آمدن تے خرچے دی رپورٹ شائع کریندی ہے

اے واحد حکومت ہے جیہڑی سب کول جامع وائٹ پیپر شائع کریندی ہے

اے واحد حکومت ہے جیہڑی سب کول جامع تے عام عوام دی رہنمائی واسطے کتابچہ شائع کریندی ہے

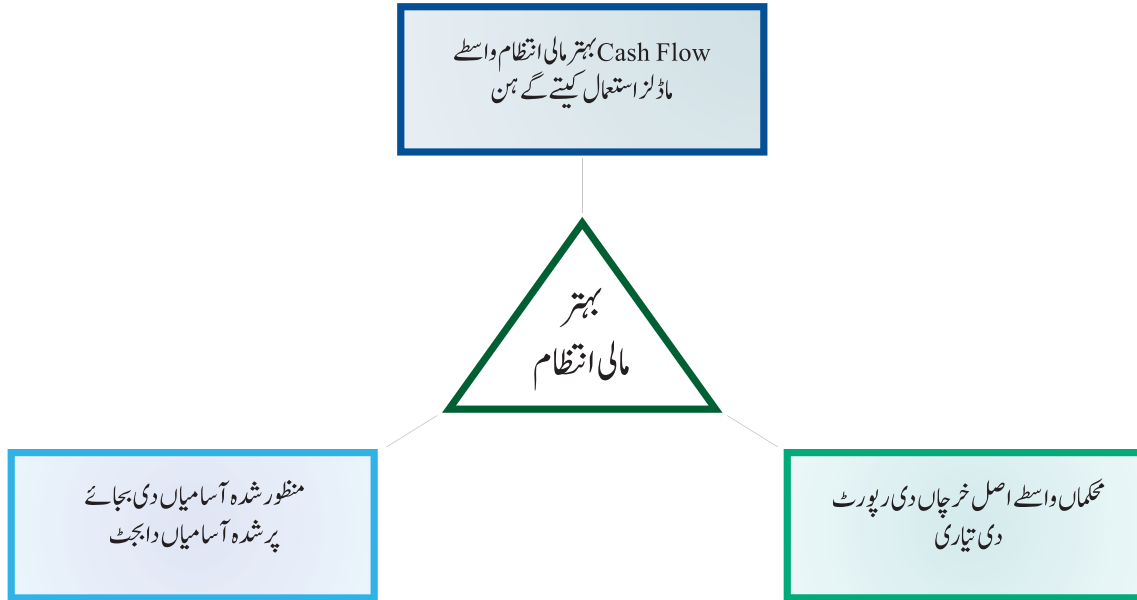

۸۰٪ کول زیادہ TMAs ڈیجیٹائزڈ تھی گے ہن

۱۳۸ TMAs اچوں ۱۱۷ TMAs دے مالی
معاملات ڈیجیٹائزڈ تھی گے ہن

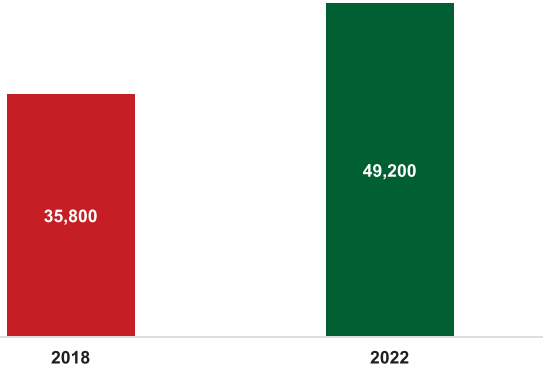

پچھلے ۴ سالوں کے دوران بہتر مالی انتظام سے تخمینوں واسطے مختلف طریقے استعمال کیتے گے ہن

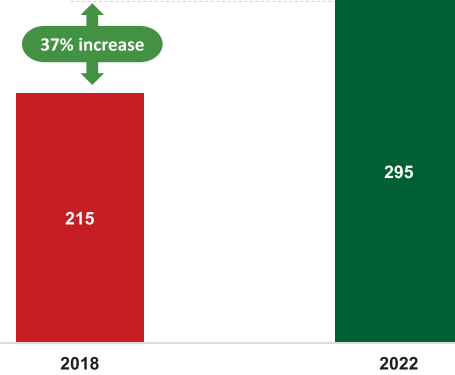

سرکاری ملازمین دی تنخواہ ودھاون کیتے مختلف کوششاں کیتے گے ہن

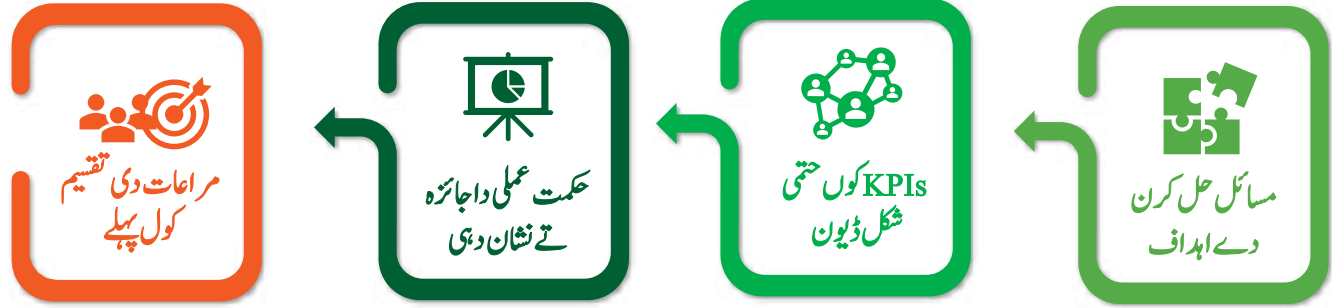
اوسط ماہوار تنخواہ اہج اضافہ
روپے

سالانہ تنخواواں دے بجٹ اہج اضافہ
ارباں روپے اہج

محصولات اکٹھے کرن آلے اداراں اچ ادارہ جاتی بنیاداں تے کارکردگی دی بنیاد تے مراعات دا نظام

مراعات دی تقسیم

- مراعات دی تقسیم کول پہلے جانبدارانہ سروے تاکہ متعلقہ ادارے دی طرف کول غلط مراعات یاد باؤ دا مقابلہ کیتا ونجے

جائزہ

- ہر پندرہ دن بعد یا مہینہ بعد حکمت عملی دا جائزہ
- اہداف دے حصول اچ تاخیر کول بچن کیتے بروقت اقدامات

نویں نظام واسطے ادارے دے ملازمین کوں تیار کرن

- نظام دے نفاذ واسطے کامیاب دی منظوری
- KPIs دے بارے اچ متعلقہ لوگاں دی آگاہی
- غلط مراعات کوں روکن کیتے اہداف دا محتاط تعین

محصولاتی تے غیر محصولاتی KPIs

- ڈو قسم دے اہداف کوں حتمی شکل ڈیون کیتے تفصیلی اجلاس تھیندے ہن:
- تنظیمی ترقی تے غیر محصولاتی اہداف
- مختلف شعباں دے محصولاتی اہداف

خدمات دی بہتر فراہمی واسطے کارآمد قانون سازی کیتی گئی ہے

خیبر پختونخوا ریونیو اتھارٹی کون مختصر تنظیمی ڈھانچے دے زریعے انتظامی، مالی تے عملی طور تے خود مختار بناون واسطے

KPRA ایکٹ

انفراسٹرکچر ڈویلپمنٹ سبیس کول پائیدار بنیاداں تے سہی معنوں اچ استفادہ حاصل کرن کیتے قانونی تے ریگولیٹری نظام

IDC ایکٹ

کاروبار کرن دی آسانی کون ودھاون تے ٹیکساں دے تعین تے حساب کتاب کون واضح کرن واسطے

STS ایکٹ

صوبے دی مالی حالت کون برقرار رکھیندے ہوئے خیبر پختونخوا دی حکومت کون قرضوں کون مناسب سطح تے برقرار رکھن دے قابل بناون واسطے

FRDMA ایکٹ

حکومت اچ شفاف تے مسابقتی خریداری واسطے ریگولیٹری نظام کون بہتر بناون واسطے KPRA ایکٹ اچ ترامیم

KPPRA ایکٹ

خدمات دی بہتر فراہمی واسطے کارآمد قانون سازی کیتی گئی ہے

اے پالیسی فریم ورکس مددگار ثابت تھیں کہ:

- وسیع تر ہم آہنگی کوں فروغ ملے تے
- حکومتی امور دی انجام دہی معیاری انداز اچ تھیوے

۱۲ پبلک سیکٹر کمپنیاں، KPOGCL تے ٹرانس پشاور وغیرہ

۱۵۶ خود مختار ادارے مثلاً PDA تے PEDO وغیرہ

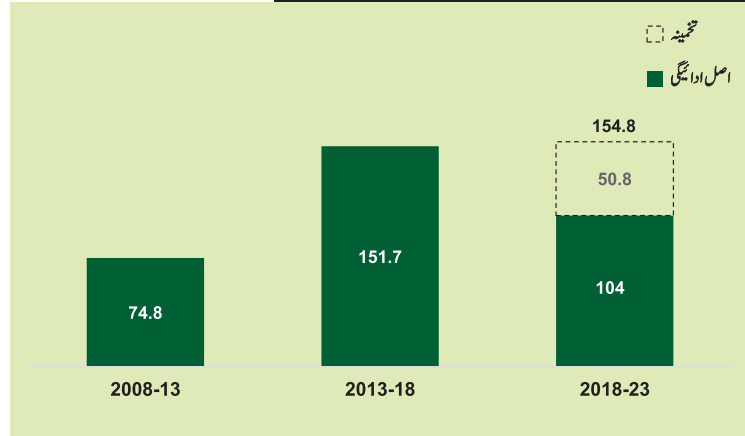
۵ پالیسی فریم ورکس دی منظوری ڈتی گئی ہے بہتر

حکومت سازی تے نتائج واسطے

- بورڈ آف ڈائریکٹرز
- چیف ایگزیکٹو افسر
- فنانس تے اکاؤنٹنگ
- انٹرنل آڈٹ
- رسک مینجمنٹ

خیبر پختونخواہی حکومت نے NHP دے بقایاجات دی ادائیگی تے ترقیاتی بجٹ واسطے مالی گنجائش پیدا کرنا کیتے وفاقی حکومت نال مصروف عمل رہی ہے

خیبر پختونخواہی کون بجلی دے خالص منافع دی ادائیگی
ارباں روپے اچ

- ۵٪ سالانہ انڈیکسیشن دی ادائیگی دا معاملہ وفاقی حکومت کو بھیجا گیا ہے
- غلط انڈیکسیشن دے بقایاجات دی مدد اچ ۲۱،۱۲۱ ملین روپے دی ادائیگی
- بجلی دے خالص منافع دی ادائیگی دے طریقہ کار کون براہ راست ادائیگی اچ تبدیل کرن

کمرشل بینکاں اچھے ہوئے سرکاری فنڈز کو محفوظ کرن واسطے پیشگی حکمت عملی طے کیتی گئی ہے

اکاؤنٹس دی نشاندہی تے اکٹھا کرن واسطے مالی آؤٹ فرم دی خدمات حاصل کیتی گئی ہے

بہتر مالی انتظام واسطے متعلقہ قانونی اقدامات کیتے ہن

غیر فعال اکاؤنٹس کوں بند کرن

بہتر اکاؤنٹنگ واسطے آسان آسانمنٹ اکاؤنٹس دی تشہیر

۱۰۰ ارب روپے

دی نشاندہی تھی گئی ہے

۱۲.۵ ارب روپے

محفوظ کیتے گئے ہن

موضوعات

1	قومی معاشی منظر
2	بجٹ کوں سمجھڑاں
3	جائزہ برائے 2021-22
4	2022-23 دے بجٹ تے ہک نظر
5	2022-23 شعبہ جاتی بجٹ
6	اہم نکلاں دی تفصیل
7	معاشی اصلاحات
8	مستقبل دا اصلاحاتی سفر

8.1

پکی قانون سازی

8.2

محصولات ایچ اضافہ

8.3

بہتر حساب کتاب

8.4

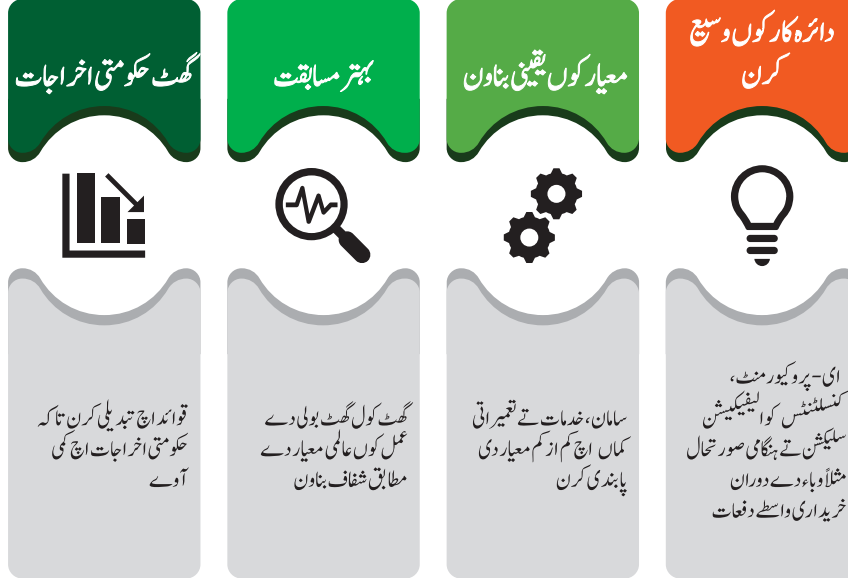
منصوباں دے بہترین
نتائج

خیبر پختونخوا اچ پیبلک فنانشل مینجمنٹ ایکٹ دی ضرورت کیوں ہے

پبلک پروکیورمنٹ دے رولز دا دائرہ کار وسیع کرن

صوبائی محصولات اچ اضافہ کرن واسطے غیر معمولی اقدامات دی ضرورت ہے

اہم اقدامات

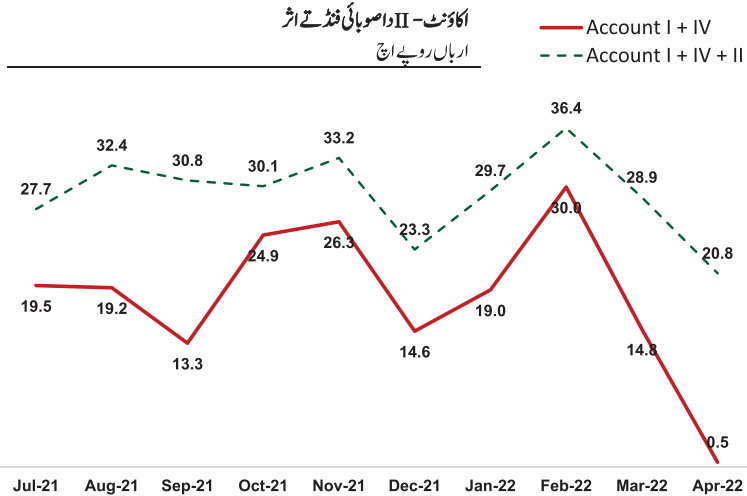
- صنعتاں نال وہیلنگ انگریمنٹ دے ذریعے بجلی دی پیداوار کول ملن آلی آمدن اچ اضافہ کرن
- ڈوجھے جدول اچ موجود سارے ۳۶ شعباں اچ POS دا نظام انشال کرن
- بورڈ آف ریونیو دی ویب سائٹ زمیناں دے ریکارڈ دی فوری دستیابی واسطے سارے صوبے دے موضعاں کول ڈیجیٹائز کرن
- غیر جانبدار فرم تے سروے دے ذریعے Urban Immovable Property Tax دی شرح کول مارکیٹ دے مطابق کرن
- Urban Immovable Property Tax دی ٹیکس چوری روکن تے آن لائن ریکارڈ واسطے سارے شہری علاقوں دی GIS میپنگ

۱۰۰ ارب روپے

صوبائی محصولات

حکومت اکاؤنٹ - II کوں اکاؤنٹ - I تے اکاؤنٹ - IV نال تصور کر کے ۱۵۰ ملین کول زیادہ اوور ڈرافٹ تے سوادی مداح بچاسگدی ہے

اکاؤنٹ - II اچ ہمیشہ اوسطاً ۱۱ ارب روپے
موجود ہوندے ہن لیکن صوبائی فنڈ اچ شماری
کیتے ویندے

بہتر شفافیت سے موثر بجٹنگ واسطے اقدامات دی ضرورت

ایلیمنٹری سے سیکنڈری ایجوکیشن دے ماہانہ اخراجات دا خلاصہ - اپریل ۲۰۲۲

Description	FAR Year		ANNUAL BE 2021-22	ANNUAL ANALYSIS		
	2020-21	2021-22		FAR Year Budget 2020-21	FAR Year Budget 2021-22	FAR Year Budget 2021-22
Provincial Non-Salary						
Legal and Professional costs	01	02	01	205%	64%	148%
Communication	02	06	34	227%	107%	202%
Utilities	06	08	06	205%	110%	100%
Rent and rates	00	01	01	210%	17%	17%
Vehicles maintenance	03	06	03	406%	209%	210%
Training, Hotel and Travel	01	100	661	200%	100%	0%
Printing and Stationery	701	10	206	0%	1%	0%
Entertainments and Gifts	00	02	01	424%	242%	100%
Purchase of assets	00	02	156	600%	070%	07%
Repairs and Maintenance	01	05	03	322%	102%	100%
Retirement Benefit	01	06	38	011%	200%	02%
Grants Domestic	3,823	7,004	4,708	103%	12%	40%
Miscellaneous	01	212	65	100%	100%	27%
Others	00	00	4,727	0%	0%	0%
Provincial Non-Salary	7,103	8,187	10,610	219%	15%	24%

۸۹ فیصد نان سیلری بجٹ صرف ڈوہیڈز
"Others" سے لگدا ہے
"Grants Domestic"

بہتر بجٹنگ لائسنس متعارف کروان

زیادہ شفافیت سے موثر بجٹنگ واسطے بہتر بجٹنگ لائسنس بناونے
چاہیدے ہن

ہر PAO واسطے الگ گرانٹ

ہر پرنسپل اکاؤنٹنگ افسر واسطے الگ گرانٹ ہوونتری چاہیدے ہے

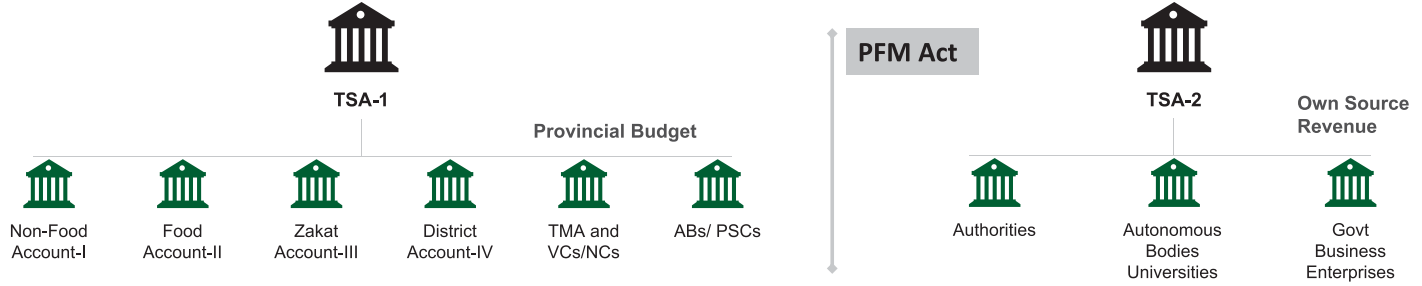
بہتر پروکیورمنٹ

سالانہ منصوبے دے تحت خریداری واسطے موزوں پیلز بناونے
چاہیدے ہن

ٹریژری سنگل اکاؤنٹنگ دے ذریعے احتسابی عمل کوں بہتر بناون تے سرکاری فنڈز کوں یکجا کرن اچ کافی مدد ملیسی

TSA- Cash Balances (Monthly and Fortnightly Consolidation)

لاٹھ عمل

- 1 Simple Receipt
Payment کوں گھٹ گھٹ کیتا ونجے
- 2 نوٹس Designated
اکاؤنٹ دی منظوری کاہینہ دے ذریعے
- 3 ہر DDO صرف ہک
Designated اکاؤنٹ
- 4 آسان اسائنمنٹ اکاؤنٹ دا
استعمال
- 5 ماہانہ یا پندرہ روزہ رپورٹ
واسطے کمپیوٹر اےپلیکیشن
- 6 تنخواہ، پنشن تے GP فنڈ واسطے
RAAST پیمنٹ گیٹ وے دا استعمال

پبلک سیکٹر کمپنیاں دے غیر جانبدارانہ آڈٹ دے ذریعے انہاں دی کارکردگی تے موثر بھجنگ ایچ مدد ملی

تھاؤ دے ٹیکساں
دے پیساں
دا صحیح استعمال

منصوباں کوں بہتر انداز اچ چلاون تے باصلاحیت لوگاں دی تلاش کیسے ہک نوی منصوباں دے نفاذ دی پالیسی

نوی منصوباں دے نفاذ دی پالیسی دا بنیادی ہدف منصوباں تے کامیابی نال عملدرآمد کرن ہے

- بنیادی اصول
- منصوبے کوں شروع کرن
- پروجیکٹ مینجمنٹ یونٹ دا قیام
- افرادی قوت دے متعلق دفعات
- ریونیو کلیئرنس دا عمل
- منصوبے واسطے خریداری دا نظام
- منصوبے دا انتظام
- مالی انتظام (اکاؤنٹنگ + آڈٹ)
- منصوبے واسطے ادارتی انتظام
- نگرانی تے تفصیص
- نظر ثانی
- منصوبے دا اختتام
- منظوری ڈیون آئی فورم دی رائے
- خاص منصوباں دے متعلق دفعات

موجودہ پروجیکٹ پالیسی اچ شامل؟		
✗	1 پروجیکٹ مینجمنٹ یونٹ دا قیام	ادارتی
✓	2 افرادی قوت	
✗	3 ادارتی دفعات	
✗	4 مالی انتظام	مالیاتی
✗	5 اثاثہ جاتی انتظام	عملی
✗	6 خریداری دا نظام	
✗	7 ٹھیکے دا نظام	
✗	8 نگرانی تے تفصیص	نگرانی
✗	9 منصوبے دا جائزہ	اختتام

For more information and feedback:

FINANCE DEPARTMENT

Government of Khyber Pakhtunkhwa

 [financekpgovt](#)

 [financekpgovt](#)

 +92 (91) 9210 512

 [finance.gkp.pk](#)

ترجمہ
ارشاد علی